

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא לב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

איסי בן יהודה אומר רץ חייב מפני שהוא משונה, ומודה איסי בע"ש בין השמשות שהוא פטור **מפני שרץ ברשות** - א"ר יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה. (קושיה) ומי אמר רבי יוחנן הכי?! והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה - ותנן אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין, פטורין. (תירוץ) מתני' בע"ש בין השמשות.

ענה, הגמרא מכריחה לומר שצריך להוסיף מקרה נוסף במשנה:

ממאי? מדקתני או שהיו שניהם רצין פטורין: הא תו ל"ל?

השתא, אחד רץ ואחד מהלך, פטור, שניהם רצין מבעיא!?

(מסקנה) אלא הכי קאמר: אחד רץ ואחד מהלך פטור.

בד"א בע"ש בין השמשות, אבל בחול: אחד רץ ואחד מהלך, חייב.

שניהם רצין, אפי' בחול פטורין.

ענה הגמרא מבארת את כוונתו של איסי בן יהודה 'שהוא רץ ברשות':

מאי ברשות איכא?

כדר' חנינא דאמר ר' חנינא 'בואו ונצא לקראת כלה מלכתא' [קרא לשבת כלה, כמו

שאמרו במדרש שעם ישראל הם בן זוגו של השבת, ולכן יום השבת הם הנישואין, ובערב שבת

הם בבחינת כלה הנכנסת לחופה ק"א]

ואמרי לה לקראת שבת כלה מלכתא.

רבי ינאי היה לו מדה אחרת, שלא היה יוצא לקראת הכלה אלא אמר שהכלה תבוא

אצלו, כמו האשה שעוזבת את בית אביה והולכת לבית בעלה.

רבי ינאי מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה:

[עד כאן דף לב עמוד א]

מתניתין

- 1) המבקע עצים ברה"י שלו והזיק ברה"ר.
  - 2) ברה"ר והזיק ברה"י של אחרים.
  - 3) ברה"י שלו והזיק ברה"י אחר:
- בכל הנ"ל חייב:

גמרא

ענה הגמרא מבארת מדוע הוצרך התנא להשמיענו את שלושת המקרים הללו:

וצריכא-

דאי תנא ⁽¹⁾ המבקע ברה"י והזיק ברה"ר - משום דשכיחי רביסוהיה לעיין בו, אבל

⁽²⁾ מרה"ר לרה"י דלא שכיחי רבים במקום הנזק, אימא לא.

ואי תנא ⁽²⁾ מרה"ר לרה"י - משום דמעיקרא שלא ברשות עביד, אבל ⁽²⁾ מרשות

היחיד לרה"ר דברשות עביד, אימא לא,

ואי תנא הנך תרתי ⁽¹⁾ - ⁽²⁾: הא משום דשכיחי רבים ⁽¹⁾, והא ⁽²⁾ משום דשלא ברשות,

אבל ⁽³⁾ מרה"י לרה"י אחר, דלא שכיחי רבים ומעיקרא ברשות, אימא לא.

צריכא - להשמיענו שלושתם.

נכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה בקעת ומת

ת"ר הנכנס לחנותו של נגר **שלא ברשות**, ונתזה בקעת וטפחה על פניו,

ומת, פטור.

ואם נכנס ברשות, **חייב.**

מאי חייב?

בעיה מיניה רבה בר נתן מרב הונא: המזיק את אשתו בתשמיש המטה

מהו?

להלן צדדי הספק:

כיון דברשות קעביד, פטור.

או דלמא, איבעי ליה לעיני.

א. [רב הונא] א"ל **תניתוה** במשנה: במקרה (1) שלזה רשות להלך ולזה

רשות להלך וכתוב פטור.

להלן דברי רבא שדחה הוכחה זאת, ומביא ראייה מההורג נפש בשגגה שמתחייב:

ב. אמר רבא ק"ו-

ומה אשר יבא את רעהו ביער שזה לרשותו נכנס וזה לרשותו נכנס, נעשה כמי

שנכנס לרשות חבירו, וחייב - לגבי תשמיש המיטה: זה בעל שלרשות חבירו אשתו

נכנס, לא כל שכן?!

ענה, הוא מסביר הוכחה של רב הונא לאו הוכחה:

אלא הא קתני שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך - התם תרוייהו כהדדי נינהו,

שניהם שווים בשבירתם, שאף בעל החבית מסייע בשבירתה, הכא איהו קעביד מעשה.

(קושיה) והיא לא?! והכתוב ונכרתו הנפשות העושות נואף ונואפת מקרב עמם !!

(תירוץ) הנאה לתרוייהו אית להו, איהו מעשה הוא דקעביד [אכן, התורה החשיבה

את ההנאה כמעשה- תוס.].

שתי פרות ברה"ר אחת רבוצה ואחת מהלכת

להלן הגמרא מביאה את דינו של ריש לקיש, ומנסה להביא הוכחה לדינו ממשנתנו,

בתחילה מוכיחה מהרישא ודוחה זאת, ואחר כך מוכיחה מהסיפא, וגם את זה דוחה:

אמר ריש לקיש שתי פרות ברה"ר, אחת רבוצה ואחת מהלכת-

בעטה מהלכת ברבוצה: פטורה.

בעטה רבוצה במהלכת חייבת.

לימא מסייע ליה ⁽¹⁾ היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון, נשברה חבית

בקורה פטור ואם עמד בעל קורה, שהוא משונה שאין דרך לפוש ברה"ר, חייב - כמו כן

הרבוצה ברשות הרבים.

והא הכא דכרבוצה במהלכת דמי, וקתני חייב.

(קושיה) ותסברא?!

הא סייעי בעיא?! לא מסתייא דלא מסייעי, אלא מקשה נמי קשיא?!

להלן מפורטת קושיית הגמרא:

טעמא דבעטה, הא הוזקה מהלכת ברבוצה ממילא פטור, והא מתני' שכתוב עמד בעל

הקורה חייב, אפילו שהזיק דממילא, וקתני חייב?!

(תירוץ) מתני' דפסקה לאורחא כשלדא², כנבלה וחוצץ בכל אורך הדרך ואין לבעל חבית

מקום לנטות, לפיכך אפילו ממילא חייב - הכא כגון דרבעה בחד גיסא, איבעי לה לסגויי

באידך גיסא ואזי דווקא בעטה חייבת.

עכשיו הגמרא מנסה להוכיח מהסיפא וגם את זה היא דוחה:

אלא סיפא דמתני' מסייע ליה לר"ל-

דקתני היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון: נשברה חבית בקורה חייב, ואם

עמד בעל חבית פטור.

והא הכא דכמהלכת ברבוצה דמי וקתני פטור.

(דחיה) מתני' בעל הקורה דכי אורחיה קא מסגי, ואין כאן שינוי ולכן פטור - הכא

ששינתה א"ל נהי דאית לך רשות לסגויי עלי, לבעוטי בי לית לך רשותא! אימא

שחייב לשלם.

מתניתין

שנים שהיו מהלכין ברה"ר, אחד רץ ואחד מהלך, או שהיו שניהם רצין, והזיקו

זה את זה, שניהם פטורין.

גמרא

רץ למצוה ולדבר ברשות

מתני' דלא כאיסי בן יהודה דתניא-

¹ תוספות ד"ה דרמיא כשלדא. וא"ת והלא בקדרין מחייב לעיל כשנתקל השני בראשון ולא

אמרינן איבעי ליה לסגויי באידך גיסא והתם לא מיירי כשלדא דלא מוקמינן דפסקה לאורחא

² ק"א כך ביאר המהרש"א.

סיכום הדף היומי

שקלא ופריא

בבא קמא לב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

רבי יוסי בר חנינא על הרישא – נכנס שלא ברשות

עד עתה למדנו את דברי רבי יוסי ברבי חנינא שמתייחס על הסיפא של המשנה, שאם נכנס ברשות חייב ד' דברים ופטור מגלות, וברישא, חייב רק משום נזק. עכשיו מביא רב פפא שרבי יוסי מתייחס על הרישא של הברייתא, כדלהלן:

רב פפא משמיה דרבא מתני לה ארישא –

הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות, ונתזה לו בקעת, וטפחה לו על פניו ומת, פטור:

אמר רבי יוסי בר חנינא חייב בארבעה דברים, ק"ג נחשב פושע כיוון שידע שנכנס, והיה לו לעיין בו, ופטור מגלות.

מאן דמתני לה אסיפא, שפטור מגלות, כ"ש ארישא.

ומאן דמתני לה ארישא- אבל אסיפא שנכנס ברשות כיון דברשות, חייב גלות. (קושיה) ומי חייב גלות? והתניא-

הנכנס לחנותו של נפח, ונתזה ניצוצות וטפחה לו על פניו ומת, פטור ואפילו נכנס ברשות.

(תירוץ) הכא במאי עסקין בשוליא דנפחי תלמידו של אותו נפח.

(קושיה) שוליא דנפחי למקטלא קאי?!

(תירוץ) כשרבו מסרהב בו לצאת מחנותו ואינו יוצא.

(קושיה) ומשום דרבו מסרהב בו לצאת, למיקטליה קאי?!

(תירוץ) כסבור יצא.

(קושיה) אי הכי, אחר נמי?! ומדוע נקט שתלמידו צווה לו לצאת.

(תירוץ) אחר, לית ליה אימתא דרביה והיה לו לעלות על דעתו שמא שלא יצא.

האי תלמיד אית ליה אימתא דרביה ולכן לא עלה על דעתו שלא יצא.

[עד כאן דף לב עמוד ב]

רבי יוסי בר חנינא על הסיפא – נכנס ברשות

יבואר שתי הבנות כיצד רבי יוסי בר חנינא מבאר הברייתא לגבי החיוב והפטור, להלן הביאור הראשון, שמיסוד על הנחה ששוגג קרוב למזיד אינו גולה. ועל זה הגמרא מקשה ממספר ממקומות שלאכאורה לא משמע כך, ובהמשך הסוגיא מביאה פירוש השני:

א. א"ר יוסי בר חנינא חייב בד' דברים (נזק, צער, רפוי ושבבת) כשלא מת, והוזק [פטור מבבשת, כיוון שלא התכוון].

פטור מגלות.

ברישא: פטור מגלות. וחייב בנזק, שחייב באונס כברצון (פצע תחת פצע).

להלן שני ביאורים מדוע פטור מגלות, ואת הביאור הראשון רבא דוחה:

1. לפי שאין דומה ליער – יער, זה לרשותו נכנס וזה לרשותו נכנס, זה בנגר לרשות חבירו נכנס.

(קושיה) אמר רבא ק"ו-

ומה יער, זה לדעתו נכנס^{ק"ב}, שלא נטל רשות מחבירו, וזה לדעתו נכנס, נעשה כמי שנכנס לדעת חבירו וגולה, זה בנגר שלדעת חבירו נכנס, לא כל שכן?!

שיטת רבא - שוגג קרוב למזיד פטור מגלות

2. אמר רבא - פטור מגלות דלא סגי ליה בגלות - משום דהוי ליה שוגג קרוב למזיד שהיה לו לעיין בו.

שליח ב"ד שהלקוהו שהוסיפו רצועה אחת – גולה

(קושיה) מתיב רבא הוסיף לו שליח ב"ד רצועה אחת יותר על מה שאמדהו שיכול לקבל ומת, הרי זה גולה על ידו.

והא, הכא דשוגג קרוב למזיד הוא? דאיבעי אסוקי אדעתיה דמייתי אינשי בחדא רצועה, וקתני הרי זה גולה!

(תירוץ) אמר רב שימי מנהרדעא דטעי במנינא.

טפח ליה רבא לרב שימי בעט בסנדליה, אמר ליה אטו השליח הוא מני?!

והתניא גדול שבדיינין קורא ו'הפלה ה' את מכותך, והשני מונה, והשלישי אומר 'הכהו'!

(תירוץ) אלא אמר רב שימי מנהרדעא דטעה דיינא גופיה במנין המקלות.

הזורק אבן לרה"ר והרג - גולה

(קושיה) מיתיבי הזורק את האבן לרה"ר והרג: הרי זה גולה – והא הכא דשוגג קרוב למזיד הוא, דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה דברה"ר שכיחי אינשי, וקתני הרי זה גולה!

(תירוץ) אמר רב שמואל בר יצחק בסותר את כותלו.

(קושיה) איבעי ליה עיוני?

(תירוץ) בסותר לבילה.

(קושיה) לבילה נמי איבעי ליה עיוני?

(תירוץ) בסותר את כותלו ביום לאשפה.

האי אשפה ה"ד?

אי דשכיחי רבים, מזיד הוא,

ואי לא שכיחי רבים, אנוס הוא.

(מסקנה) באשפה העשויה להפנות לבילה, ואינה עשויה להפנות ביום, ואיכא דמיקרי ויטיב.

מבאר מדוע לא נחשב לא אנוס ולא מזיד:

מזיד לא הוי - דהא אינה עשויה להפנות ביום.

אנוס נמי לא הוי - דהא איכא דמיקרי ויטיב.

לפיכך באחר יש לו לחוש שמא לא יצא ודמי טפי ליער כי בוטח הוא שלא למהר לצאת כיון שנתן לו רשות ליכנס והיה לו לנפח לעיין אם יצא אם לאו אבל הכא שתחלת כניסתו שלא ברשות אין לו לחוש כל כך ולא דמי ליער והביא ראייה מירושלמי דגר' א"ר יוסי בר חנינא היה עומד ומבקע עצים בחצירו ונכנס פועל לתבוע שכרו ונתזה בקעת והזיקו חייב ואם מת אינו גולה לפי שאין דומה ליער. והתניא רבי חייא פטור [אפילו מד' דברים] נימא דלא פליג דהא דאמר ר' יוסי בר חנינא כשראהו ומה דתני ר' חייא בשלא ראהו הרי משמע אפי' דראהו פטור מגלות כיון דנכנס שלא ברשות אע"ג דמסרהב בו לצאת מחייבין גבי נפח היכא דנכנס ברשות וכי דחי בירושלמי ומקוי דר' חנינא כשאומר לו הכנס ודאי צריך להעמידה, כשלא ראהו דלא תקשה דנפח (שגולה כשראהו) על מה שהוא פטור מגלות:

^{ק"ב} תוספות ד"ה זה שלדעת חבירו נכנס. משמע דאיידי כשראהו נכנס וא"ת בשלא ברשות אמאי פטור כיון שראהו שנכנס הא אמרינן בפ' הפרה (לקמן מח. ושם ד"ה היזקו) הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות דאפי' בעל הבית הזיקו חייב אי הוה ידע ביה ואפילו שלא בכוונה דמיא דלא הוה ידע דפטור התם וי"ל (1) הא דקתני רישא פטור היינו מד' דברים אבל נזק חייב וכן פי' בקונטרס (2) א"נ פולה ברייתא בשלא ראהו מ"מ חשיב לדעת חבירו שהיה לו לידע שלא על חנם שאל ממנו רשות אלא משום שרוצה ליכנס:

^{ק"ג} תוספות ד"ה חייב בארבעה דברים. פי' בקונטרס כיון דחזייה דעייל איבעי ליה לעיני וקשה לריב"א דאם ראה היה לו להתחייב גלות אע"ג דלא נתן לו רשות ליכנס מידי דהוה אמסרהב בו לצאת גבי נפח בסמוך דחייב גלות אחר דלא הוי שוליא דנגרי ואע"פ שנכנס ברשות כיון שעתה מסרהב בו לצאת הוי כשלא ברשות וי"ל דשאני התם כיון שתחילת כניסתו ברשות

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא לג

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

ביאור נוסף בדברי רבי יוסי בר חנינא

למדנו עד עתה, שני ביאורים על דברי רבי יוסי בר חנינא, על הסיפא ועל הרישא של הברייתא (גג). עכשיו, הגמרא מביאה ביאור שלישי שמתייחס על ברייתא אחרת, ואחר כך הגמרא תחשב מה הוא יסבור לגבי הברייתא של נגר.

בר פטי משמיה דרבא מתני לה אהא-

ומצא זכר למציא את עצמו. מכאן א"ר אליעזר בן יעקב מי שיצתה אבן מתחת ידו והוציא הלה את ראשו וקיבלה פטור.

להלן דברי רבי יוסי בר חנינא:

א"ר יוסי בר חנינא פטור מגלות וחייב בארבעה דברים.

מאן דמתני לה אהא כ"ש אקמייתא לגבי הנכנס לחנותו של נגר כיוון שראה אותו, היה לו לעיין היטב.

ומאן דמתני לה אקמייתא נגר - אבל אהא פטור לגמרי.

סיכום דברי רבי יוסי ברבי חנינא

ת"ר הנכנס לחנותו של נגר,

שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה על פניו ומת: פטור.

ואם נכנס ברשות: חייב.

סיפא - ברשות		רישא - שלא ברשות	
ד' דברים	גלות	ד' דברים	גלות
חייב	חייב	חייב	פטור
חייב	פטור	חייב	פטור - קרוב למזיד
חייב		חייב	

פועלים שבאו לתבוע שכרן מבעל הבית

ת"ר פועלים שבאו לתבוע שכרן מבעל הבית, ונגחן שורו של בעל הבית, ונשכן כלבו של בעה"ב, ומת:

א. [ת"ק] פטור.

ב. אחרים אומרים רשאי פועלין לתבוע שכרן מבעל הבית.

ה"ד - באיזה מקרה דיברה הברייתא:

אי דשכיח במתאקה בשוק - מ"ט דאחרים הרי לא היה להם להיכנס לביתו.

אי דשכיח בבית - מ"ט דת"ק שפוטור.

(מסקנה) לא צריכא, בגברא דשכיח ולא שכיח, וקרי אבבא ואמר להו 'אין':

מר סבר אין עול תא, משמע. ומ"ס אין קום אדוכתך, משמע.

תניא כמ"ד אין קום אדוכתך משמע דתניא-

פועל שנכנס לתבוע שכרו מבעה"ב, ונגחו שורו של בעה"ב, או נשכו כלבו, פטור אע"פ שנכנס ברשות.

הגמרא מכריחה שמדובר באופן שאמר ליה 'אין':

אמאי פטור?

אלא לאו, דקרי אבבא ואמר ליה 'אין' וש"מ אין קום אדוכתך משמע.

מתניתין

(1) שני שוורין תמין^ק שחבלו זה את זה, משלמין במותר חצי נזק.

(2) שניהן מועדין, משלמין במותר נזק שלם.

(3) אחד תם ואחד מועד:

מועד בתם, משלם במותר נ"ש. תם במועד, משלם במותר חצי נזק.

(4) וכן שני אנשים שחבלו זה בזה, משלמין במותר נזק שלם.

(5) אדם במועד, ומועד באדם, משלם במותר נזק שלם.

(6) אדם בתם, ותם באדם:

אדם בתם, משלם במותר נזק שלם. תם באדם, משלם במותר חצי נזק.

ר' עקיבא אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם:

גמרא

להלן הפסוקים שהגמרא תדרוש אותם:

[תם] וְכִי-יִגַּח שׁוֹר אֶת-אִישׁ אוֹ אֶת-אִשָּׁה וּמָת סָקוּל יִסְקַל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכַל אֶת-בְּשָׂרוֹ וְיִבְעַל הַשּׁוֹר נֶקֶד:

[מועד] וְאִם שׁוֹר נִגַּח הוּא מִתְמַלּ שְׁלֹשָׁם וְהוֹעֵד בְּבַעְלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ וְהַמִּית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסְקַל וְגַם-בְּעַלְיוֹ יוּמָת:

אם-כֹּפֵר יוֹשֵׁת עָלָיו וְנָתַן פְּדִיָן נִפְשׁוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר-יוֹשֵׁת עָלָיו:

[שור באדם] אוֹ-בֶן יִגַּח אוֹ-בֵת יִגַּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יַעֲשֶׂה לוֹ:

התורה כתבה את דיני נזקי שור שנגח שור, אמנם לגבי שור שנגח אדם, כתבה את הדינים רק לעניין אם השור המיתו, אך לא לעניין אם הזיקו. מ"מ לומדים זאת מהפסוק למטה כדלהלן:

ת"ר -

[רבנן] כמשפט הזה יעשה לו: כמשפט שור בשור, כך משפט שור באדם -

מה שור בשור - תם, משלם חצי נזק, ומועד, נזק שלם, אף שור באדם:

תם, משלם חצי נזק, ומועד, נזק שלם.

זה בא לפוטרו מארבעה דברים דהיינו כמשפט הזה יש לו לשלם נזק שלם, ולא במשפט אדם החובל בחבירו.

ר' עקיבא אומר כמשפט הזה: כחתון מועד ולא כעליון תם לומר ששור תם שנגח

אדם דינו כשור המועד שנגח שור, שמשלם נזק שלם.

יכול משלם מן העלייה - דהיינו כמועד לכל דבר: ת"ל יעשה לו מגופו משלם, ואינו

משלם מן העלייה.

לפטרו מארבעה דברים - נפקא ליה מאיש כי יתן מום בעמיתו איש בעמיתו ולא

שור בעמיתו.

רבנן מסבירים מדוע לא לומדים מהפסוק 'מאיש כי יתן' בלבד אלא הוצרך לכתוב 'מזה':

ורבנן - אי מההיא, הוה אמינא צער לחודיה שאינו חסר ממונו, אבל ריפוי ושבתי

שחסר ממונו, אימא כי נזק הם ליתן ליה, קמ"ל.

מתניתין

שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים, ואין הנבילה יפה כלום, נוטל את השור

דהיינו החצי נזק.

גמרא

מתניתין מני?

רבי עקיבא היא דתניא - לגבי שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים:

א. רבי ישמעאל: יושם השור המזיק בב"ד ויתן לו מזיק מעות דמי השור - סבר בעל

חוב הוא, וזוזי הוא דמסיק ליה.

רבי עקיבא אומר הוחלט השור דהיינו שהשור עצמו הוחלט אצלו - סבר שותפי נינהו

בההוא שור, שהתורה החשיבה אותם כשותפים בשור, שהפסוק דיבר בשוה מאתים שנגח

שווה מאתים, ואז לניזק יש חלק בחצי השור.

וקמיפלגי בהאי קרא ומכרו את השור החי וחצו את כספו

א. ר' ישמעאל סבר לבי דינא קמזהר רחמנא.

ב. ור"ע סבר לניזק ומזיק מזהר להו רחמנא.

^ק תוספות ד"ה שני שוורין תמין שחבלו זה את זה, משלמין במותר חצי נזק. וי"ל דלרבי עקיבא אצטרך שלא תאמר כיון דאית ליה יוחלט השור לניזק, אם כן שורו של זה קנוי לזה ואם הקדישו קדוש קמ"ל דלא אמרינן הכי [אלא לגבי המותר] ואפילו לרבי ישמעאל נמי נ"מ אם נאבד האחד שלא יאמרו הבעלים אגבה כל חצי נזקי משלך ואתה תפסיד נזקך שנאבד שורי שמשלתם מגופו:

^ק לא כתבי כיצד דינו לגבי גלות, שאינו מפורש בגמרא אלא מד' דברים בלבד.

^ק תוספות ד"ה אי דשכיח בשוקא מאי טעמא דאחרים. פירוש ימיתו עד שימצאהו בשוק חוץ לבית ואית ספרים דגרסי אי דשכיח במתא דכיון שאין רגיל לצאת חוץ מעירו הרבה פעמים ימצאהו חוץ לבית אבל לא שכיח במתא כעין רוכל המחזר בעירות יש להם רשות ליכנס שלא ילך לו:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא לג

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

הקדישו: אינו מוקדש.

שחטו ונתנו במתנה: לא עשה ולא כלום.

קדמו בעלי חובות והגביהו, בין חב, עד שלא הזיק, בין הזיק עד שלא חב, לא עשו ולא כלום, לפי שאין משתלם אלא מגופו.

מועד שהזיק:

בין שעמד בדיון, בין שלא עמד בדיון-

מכרו: מכור.

הקדישו: מוקדש.

שחטו ונתנו במתנה: מה שעשה עשוי.

קדמו בעלי חובות והגביהו: בין חב עד שלא הזיק, בין הזיק עד שלא חב, מה שעשה עשוי, לפי שאין משתלם אלא מן העלייה.

תם - שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי

בשלמא נתנו במתנה, מה שעשה עשוי: לרדיא,

אלא שחטו?! ליתי ולשתלם מבשריה!

דתינא חי, אין לי אלא חי, שחטו מנין ת"ל ומכרו את השור מ"מ.

(תירוץ) לא, נצרכא אלא לפחת שחיטה דהיינו מה שהופחת מדמיו ע"י שחיטתו, שאין

המזיק משלם.

מכאן רב הונא לומד חידוש דין לגבי המזיק שיעבוד חברו.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע זאת אומרת: המזיק שעבודו קרקע המשועבדת של חברו, פטור.

(קושיה) פשיטא שלומדים מכאן, ומהו חידושו?

מהו דתימא התם הוא לגבי מזיק דא"ל לא חסרתין ולא מידי שהוא טוען שלא שהזיק

לו דא"ל 'זיקא רוח בעלמא הוא דשקלי מינך' רק הוצאתי את הרוח שלה אבל בעלמא

ליחייב, קמ"ל.

(קושיה) הא נמי רבה אמרה -

[למרות שרבה הוא אמורא כמו רב הונא, עם כל זאת, הגמרא מקשה ממנו שהוא אדם חשוב,

כמו סן רב.]

דאמר רבה השורף שטרותיו של חברו פטור.

להלן מיישב רב הונא, שעדיין ישנו חידוש לגבי השורף שטרות.

(תירוץ) מהו דתימא התם הוא דא"ל ניירא בעלמא קלאי מינך, אבל היכא דחפר

בה בורות שיחין ומערות, ליחייב, קמ"ל.

דהא הכא, כמאן דחפר בה בורות שיחין ומערות דמי, וקאמר מה שעשה עשוי.

[עד כאן דף לג עמוד ב]

איכא בינייהו: הקדישו? ניזק לפי רבי ישמעאל לא קידש ולר"ע קידש.

[עד כאן דף לג עמוד א]

מכרו מזיק לר' ישמעאל - האם המכירה חלה

בעא מיניה רבא מר"נ מכרו מזיק לר' ישמעאל מהו?

להלן צדדי הספק:

כיון דבעל חוב הוא וזוזי הוא דמסיק ליה, מכור,

או דלמא, כיון דמשעבד ליה לניזק, לאו כל כמיניה.

א"ל רב נחמן אינו מכור.

(קושיה) והתניא מכרו, מכור.

(תירוץ) חוזר וגובהו ניזק מהלוקח.

(קושיה) וכי מאחר שחוזר וגובהו, למה מכור?!

(תירוץ) לרדיא שאם חרש הלוקח בהם, אינו צריך לשלם דמי החרושה לניזק.

(קושיה) ש"מ לזה ומוכר מטלטלין, ב"ד גובין לו מהם הרי אין המלוה סומך עליהם!

(תירוץ) שאני התם דכמאן דעשאו התורה אפותיקי דמי.

(קושיה) והאמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו, ב"ח גובה הימנו. שורו אפותיקי

ומכרו, אין ב"ח גובה הימנו -

(תירוץ) עבד, משום דאית ליה קלא, האי נמי, כיון דנגח, קלא אית ליה דתורא

נגחנא קרו ליה.

תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו-

מכרו, אין מכור.

הקדישו, מוקדש.

הגמרא מנסה להבין מי מכר:

מכרו מאן?

1. אילימא מזיק.

אין מכור (ס"ד אפילו לחרישה) מני: ר"ע היא, דאמר הוחלט השור.

הקדישו מוקדש - אתאן לרבי ישמעאל, דאמר יושם השור בב"ד,

אז הגמרא מנסה להסביר בניזק:

אלא ניזק.

מכרו אינו מכור - מני רבי ישמעאל.

הקדישו מוקדש - אתאן לר"ע.

(מסקנה) לעולם מזיק ודברי הכל.

מכרו אינו מכור לגופה, שחוזר וגובה ממנו, אפילו לרבי ישמעאל, דהא משעבדא

ליה לניזק.

הקדישו מוקדש אפילו לר"ע - לאו קדוש ממש אלא מדרבנן משום דר' אבהו:

המקדיש נכסיו והיה עליו כתובת אשה ובעל חוב, וכתוב שם שנותן פרוטה אחד לשם

פדיון ופודה אותה, למרות שאינו צריך, והטעם הוא:

דא"ר ר"ח אבהו גזירה שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון.

להלן ברייתא עם מספר דינים לגבי שור תם ומועד, ביחס לכמה עניינים. ונוסף גם מה

הגמרא ביארה בהם.

ת"ר-

שור תם שהזיק:

1. עד שלא עמד בדיון-

מכרו: מכור - לרדיא.

הקדישו: מוקדש - משום דרבי אבהו.

שחטו ונתנו במתנה: מה שעשה עשוי - מוכר לרדיא ושחטו ולפחת נבלה.

2. משעמד בדיון-

מכרו: אינו מכור.

ק"י תוספות ד"ה משום דרבי אבהו. אבל בלא ר' אבהו לא קדיש משום דקדושת דמים אין מפקעת מידי שעבוד ומיירי הכא בבעל מום א"נ בתם וכגון שהקדישו לבדק הבית דקדוש קדושת דמים וכדאמרין (תמורה דף ו.) המתפיס תמימים לבדק הבית מה שעשה עשוי וקשה מכאן לר"ת שמפרש דבכל קדושת מטלטלין מפקעת מידי שעבוד ואפי' קדושת דמים ואומר ר"ת דאלמנה רבנן לשעבודא דניזק כדאמרין בהחובל (לקמן צ. ושם) אלמנה רבנן לשעבודיה דבעל:

ק"י תוספות ד"ה הקדישו ניזק איכא בינייהו. ה"מ למימר דלמר יכול לסלקו [המזיק לסלק בעל חוב לרבי ישמעאל, אבל הניזק אין לו זכות ממונית] ולמר אין יכול לסלקו וכן מכרו מזיק דלרבי ישמעאל מכור לרדיא כדאמרין בשמעתא ולרבי עקיבא אין מכור וכן שיבח מזיק או כיחש מזיק כדאמרין לקמן ומילי טובא דדריש בשור שנגח ארבעה וחמשה (דף לו:) נמי איכא בינייהו אלא חד מינייהו נקט:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא לד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

קדמו בעלי חובות והגביהו

עתה הגמרא ממשיכה לבאר את ההמשך של הברייתא:

קדמו בעלי חובות והגביהו, בין חב עד שלא הזיק, בין הזיק עד שלא חב, לא עשה ולא כלום, לפי שאין משלם אלא מגופו.

בשלמא הזיק עד שלא חב דהיינו שלוהו אחרי שהזיק, ניזקין קדמו, אבל חב עד שלא הזיק, ב"ח קדים!

ואפילו הזיק עד שלא חב, בעל חוב קדים לתפיסה, שכיוון שתפס לא מוציאם ממנו, ואם תמצא לומר שלא מועיל תפיסה ש"מ ב"ח מאוחר שקדם וגבה, מה שגבה לא גבה? הרי מחלוקת שניה בזה בכתובות.

(תירוץ) לעולם אימא לך מה שגבה, גבה- ושאיני התם דא"ל ^{ניזק} אילו גבך הוה, שגבה לפני שהזיק והיה מזיק אותי לא מינך הוה גבי ליה, דהאי תורא דאזקן מיניה משתלמא?!

ת"ר שור שוה מאתים, שנגח שור שוה מאתים, וחבל בו בחמשים זוז.

(1) ושבח שור הניזק ועמד על ארבע מאות זוז, **שאלמלא (לא) הזיקו היה עומד על שמנה מאות, זוז נותן כשעת הנזק** כ"ה זוזים.

(2) כחש שור הניזק ועכשיו שווה פחות: **כשעת העמדה בדין** דהיינו כמה הופחת דמיו קודם הנזק וכמה שווה בשעת הנזק, ומשלם חצי ממנו.

(3) שבח שור **מזיק** ועמד בשווה ד' מאות זוז: **נותן לו כשעת הנזק** דהיינו כ"ה זוזים.

(4) כחש שור המזיק **כשעת העמדה בדין** דהיינו חלק שמינית שבו (25/200) (ברשותו כיחש).

הגמרא דנה האם קאי כרבי ישמעאל, שאין לניזק חלק בשור המזיק, או כר"ע, שניזק שותף בה.

שבח מזיק ⁽³⁾ **נותן כשעת הנזק - מני ר' ישמעאל היא דאמר בעל חוב הוא זוזי הוא דמסיק ליה.**

אימא סיפא כחש ⁽⁴⁾ **כשעת העמדה בדין - אתאן לר"ע דאמר שותפי נינהו (קושיה) רישא רבי ישמעאל וסיפא ר"ע!?**
(מסקנה) לא כולה ר"ע היא.

והכא במאי עסקין כשפיטמו ^ק המזיק עצמו והחסיר ממנו, ולא ממילא יתייקר.

(קושיה) אי כשפיטמו, אימא רישא שבח הניזק ועמד על ד' מאות זוז נותן לו כשעת הנזק אי כשפיטמו ניזק לשורו **צריכא למימר** שמשלם כשעת הנזק בלבד?!

(מסקנה) אמר רב פפא רישא משכחת לה: בין דפטמה פטומי, בין דשבחא ממילא. ואצטריך לאשמועין דהיכא דשבחא ממילא נותן לו כשעת הנזק. סיפא לא משכחת לה אלא כשפטמו.

כחש כשעת העמדה בדין, כחש מחמת מאי?

אילימא דכחשא מחמת מלאכה - לימא ליה את מכחשת ואנא יהיבנא! אמר רב אשי דכחש מחמת מכה דא"ל קרנא דתורן קבירא ביה.

מתניתין

שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים, ואין הנבילה יפה כלום - אמר ר"מ על זה נאמר ומכרו את השור החי ונחצו את כספו, דהיינו חצי נזק.

א"ל רבי יהודה וכן הלכה ר"ל ודאי שהדין כך, שמשלם מנה, אמנם אין זה השור האמור בתורה, מדוע?

קיימות ומכרו את השור החי ונחצו את כספו **ולא קיימת** וגם המת יחצון דהיינו שיש למזיק חלק בנבילה. **ואיזה זה השור האמור בתורה?**

שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים, והנבילה יפה חמשים זוז, שהזיקו מאה וחמשים זוז, וחצי נזקו הוא ע"ה זוז: **שזה נוטל חצי החי וחצי המת, וזה נוטל חצי החי וחצי המת.**

גמרא

איזהו שור האמור בתורה - מחלוקת ר"מ ורבי יהודה

בפוסק למטה, נחלקו ר"מ ור"י איזה ביאור דורשים מהפסוק של 'וגם את המת יחצון', והיינו לגבי אם המזיק יש לו חלק בנבילה, או שלומדים שצריך להעריך כמה שווה הנבילה, בשביל להעריך דמי נזק בלבד.

וְיִזְקֵךְ שׁוֹרֵי אִישׁ אֶת־שׁוֹר רֵעֵהוּ וּמָכְרוּ אֶת־הַשּׁוֹר הַחַי וְנָחְצוּ אֶת־כַּסְפוֹ וְגַם אֶת־הַמֵּת יִחְצוּ:

ת"ר-

א. רבי יהודה - שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים, והנבילה יפה חמשים זוז, זה נוטל חצי החי וחצי המת, וזה נוטל חצי החי וחצי המת, וזהו שור האמור בתורה. [יש למזיק חלק בנבילה.]

ב. רבי מאיר - שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים, ואין הנבילה יפה כלום: על זה נאמר ומכרו את השור החי ונחצו את כספו אלא מה אני מקיים וגם את המת יחצון פחת שפחתו מיתה מחצין בחי, ר"ל למזיק אין חלק בנבילה, אלא שמעריכים כמה היה שווה השור לפני הנזק וכמה שווה כשמת, ועל חצי הערך הזה המזיק משלם.

מה הנפקא מינה בין רבי יהודה ורבי מאיר

עתה הגמרא מנסה להבין באיזה מקרה התבטא חילוק בין שתי הטעמים. בהתחלה הגמרא רצתה לתלות האם נפחת ערך הנבילה על מי משתייך, לאחר מכן הגמרא דוחה, ולבסוף מסיקה לאידך גיסא, והיינו שכשהשביח הנבילה, שבזה המזיק נשכר לרבי יהודה.

מאי בינייהו?

א. אמר רבא פחת נבילה איכא בינייהו- ר"ל אם פחתו דמיה משעת המיתה עד שעת מכירת הנבילה.

רבי מאיר סבר פחת נבילה דניזק הוי, שאין למזיק חלק בנבילה, ופחתה מפסיד הניזק. ורבי יהודה סבר פחת נבילה דמזיק הוי פלגא.

[עד כאן דף לד עמוד א']

(קושיה) א"ל אביי אם כן מצינו לרבי יהודה תם חמור ממועד ק"א, והיינו פחת הנבילה בשור המועד ששייכת לניזק בלבד, ולגבי שור תם - המזיק משתתף בהפחתה?!

וכי תימא הכי נמי, שאכן מצינו בדעת רבי יהודה שישנה חומרא נוספת בתם ממועד, והיינו לגבי רמת דרישת השמירה של שורו להתחייב בנזק.

כדתנן אם שמר שמירה פחותה ר' יהודה אומר תם חייב ומועד פטור, אכן, מצד התמות שבו משלם חצי נזק.

^ק תוספות ד"ה דרבי מאיר סבר פחת נבילה דניזק. אע"ג דבפ"ק (ד' י'): נפקא לן מוהמת יהיה לו מ"מ האי קרא דהכא אצטריך לאשמועין דלא משלם אלא חצי נזק דאי מוחצו את כספו ה"א שהוא פעמים יותר ופעמים פחות כדמוכח בסמוך דפריך א"כ מצינו תם לר' יהודה דמשלם יותר מח"נ ומשני אית ליה לרבי יהודה פחת שפחתו מיתה מחצין אלא נפקא לן מוגם את המת יחצון דלא משלם אלא חצי נזק;

^{קא} תוספות ד"ה מצינו תם חמור ממועד. וא"ת והא ר"י אית ליה (לקמן דף מה:): **צד תמות במקומה עומדת וי"ל דה"פ מצינו צד תמות חמור מצד מועד** ומייתי מברייתא דשור שוה מנה כו' ומה צד מועד דחמור אין משלם אלא מה שהזיק צד תמות הקל לא כל שכן.

^{קב} תוספות ד"ה הכא במאי עסקין כשפיטמו. וכגון שאין השבח יותר על היציאה שאם היה יותר נהי נמי דאמרין בחזקת הבתים (ב"ב ד' מב): דשותף הוי כיווד ברשות מ"מ מה שאדם רוצה ליתן למפטם לפטם טיול המזיק והמותר יש לו להיות לניזק וא"ת א"כ אמאי אצטריך למיפוך מרישא, מסיפא גופה לפרוך אי בשפטמו צריכא למימר וי"ל דסיפא אצטריך, דסד"א כיון דאמר ר"ע הוחלט השור הוי ליה מזיק כשפטמו מניח מעותיו על קרן הצבי כמו בהלך למדינת הים ובא אחר ופרנס אשתו (כתובות ד' קז): **ועוד** מצינו למימר דאירי שפיר שהשבח יתר על היציאה והא דקאמר נותן כשעת הנזק לאו דוקא אלא בא להשמיענו שיטול יותר מדמי יציאתו דכיווד ברשות דמי:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא לד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עופדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

יש חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו, פטור על מעשה שורו וחייב על מעשה עצמו. כיצד?

- 1) שורו שבייש פטור^{ק"ב} שכתוב 'איש בעמיתו' ולא שורו בעמיתו. והוא שבייש חייב.
- 2) שורו שסימא את עין עבדו, והפיל את שינו, פטור. והוא שסימא את עין עבדו והפיל את שינו, חייב.
- 3) שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב חצי נזק שמשונה הוא. הוא שהדליק את הגדיש בשבת, פטור, מפני שהוא מתחייב בנפשו.

גמרא

תני רבי אבהו קמיה דרבי יוחנן: כל המקלקלין במלאכת שבת, פטורין חוץ מחובל ומבעיר, מזה שהתורה התירה ברית מילה בשבת, מוכח שבדרך כלל החובל חייב, ולגבי מבעיר גם ממה התורה אסרה לשרוף (מבעיר פתילת אבר) בת כהן שזינתה בשבת, משמע שישנו איסור דאורייתא.

א"ל פוק תני לברא! חובל ומבעיר אינה משנה שגם בהם פטורים.

ואם תימצי לומר משנה- היינו דווקא כשיש לו צורך בדבר, והיינו מקלקל ע"מ לתקן – כדלהלן:
חובל, בצריך לכלבו. מבעיר, בצריך לאפרו.

[עד כאן דף לד עמוד ב]

(דחיה) אימר דשמעת ליה לרבי יהודה לענין שמירה, דכתיבי קראי שכתוב 'ולא ישמרנו בעליו' והיינו שמירה פחותה הכתוב במועד בלבד.

לענין תשלומין מי שמעת ליה?! הרי למטה מבואר שהוא קורא לתם קל בתשלומים, כדלהלן:

והתניא רבי יהודה אומר יכול שור שוה מנה, מאה זוז שהם כ"ה סלעים, שנגח שור שוה חמש סלעים והנבילה יפה סלע: דהיינו הנזק ד' סלעים היתכן לומר: זה נוטל חצי החי י"ב וחצי סלעים וחצי המת חצי סלע, וזה נוטל חצי החי וחצי המת. הרי התשלומים יתירים מדמי הנזק.

אמרת וכי מועד למה יוצא? להחמיר עליו או להקל עליו?

הוי אומר להחמיר עליו, ומה מועד אינו משלם אלא מה שהזיק, תם הקל לא כ"ש?

ולן הגמרא חוזרת מהנפק"מ דלעיל, ומבארת באופן אחר, כדלהלן:
ב. א"ר יוחנן שבח נבילה איכא בינייהו-

דמ"ס דיניק הוי שאין למזיק חלק בה ומ"ס פלאג.

והיינו דקא קשיא ליה לר"י: בברייתא למטה יבואר שרבי יהודה מתפלא איך יתכן שיהא מקרה שהמזיק לא ישלם כלום, ולהיפך אף ירוויח מכך. ומזה הגמרא מוכיחה ששייך להגיע למקרה כזה היינו רק אם הוא סובר שהתורה חסה על המזיק, שהשבח בדרך כלל גם שייך בו. השתא דאמרת חס רחמנא עליוהי דמזיק דשקיל בשבחה: יכול שור שוה חמש סלעים שנגח שור שוה מנה, כ"ה סלעים, והנבילה יפה חמשים זוז, י"ב וחצי סלעים, זה נוטל חצי החי, שתיים וחצי סלעים, וחצי המת, שש ורביע סלעים, וזה נוטל חצי החי וחצי המת – ר"ל המזיק ירוויח, שיישאר בח' סלעים ושני שלישים, שהוא יותר משווי שורו.

אמרת היכן מצינו מזיק נשכר שזה נשכר?!

ואומר לגבי שור המועד התורה הכפילה שלם תם ישלם מועד בעלים משלמין ואין בעלים נוטלין.
מאי ואומר?

וכי תימא הני מילי היכא דאיכא פסידא לניזק, אבל היכא דליכא פסידא לניזק כגון שור שוה חמש סלעים, עשרים זוזים, שנגח שור שוה חמש סלעים, עשרים זוזים, והנבילה התייקרה ושווה כרגע יפה שלשים זוז – השור הניזק השביח עשרה סלעים, ובמקרה כזה יישאר המזיק עם עשרים וחמש זוזים, יותר ממה שווה שורו, כיוון שהניזק כאן אינו נפסד.

שקיל נמי מזיק בשבחה, חמשה זוזים,

ואומר שלם ישלם בעלים משלמין ואין בעלים נוטלין.

עתה הגמרא מתקשה בהבנת שיטת רבי יהודה, שלמרות שלמדנו לעיל שרבי יהודה סובר שלא יתכן שהמזיק ישלם יותר ממה שהזיק, מק"ו ממועד, אכן, ישנו מקרה שלא ישלם יותר ממה שהזיק רק ישלם יותר מחצי נזק, כדלהלן:

א"ל רב אחא בר תחליפא לרבא א"כ מצינו לרבי יהודה תם משלם יותר מחצי נזק כגון שור ששווה נ' שנגח שור שווה מ', ואחרי הנגיחה עמד על כ', והיינו שהנזק היה כ'. אזי כשבוא להעריך את תשלומי הנזק יצא שהניזק יקבל כ"ה (חצי החי) ועוד ישאר עם חצי הנבלה, דהיינו עוד י', שהוא בסך הכל ל"ה, למרות שהנזק היה כ' בלבד.

והתורה אמרה ומכרו את השור החי וחצו את כספו:

(תירוץ) אית ליה לר"י פחת שפחתה מיתה מחצין בחי כמו שרבי מאיר למד לעיל.
מנא ליה?

מוגם את המת יחצון.

(קושיה) והא אפקיה ר' יהודה לזה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת?

(תירוץ) א"כ נכתוב קרא ואת המת, מאי וגם ש"מ תרתי.

מתניתין

דלמילתא אחריתי לא אצטרך דפשיטא דחייב דלענין שורו מה לי שבת ומה לי חול ואגב הדליק הגדיש דמירי בנדון בנפשו קתני חבל באביו ואמו אבל שורו שסימא את עין עבדו אצטרך שאע"פ שבעצמו חייב בשורו פטור דהא לא אשמועינן בשום משנה:

ק"ב תוספות ד"ה שורו שבייש פטור. צער ורפוי ושבת ודמי ולדות לא חשיב משום דשמעין ממתניתין דהחובל (לקמן דף פז). ואע"ג דבושת נמי קתני התם מ"מ תנא הכא לדקדק הוא דומיא דשורו או שורו דומיא דידיה וכן שור שהדליק הגדיש אצטרך להכי כדאיתא בגמרא

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא לה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

מתניתין

- 1) **שור שהיה רודף אחר שור אחר, והוזק הנרדף - זה אומר 'שורך הזיק' וזה אומר 'לא כי אלא מתחך בסלע, בסלע לקה', המוציא מחבירו עליו הראיה.**
  - 2) **היו שנים רודפים אחר אחד אדם שלישי, זה אומר 'שורך הזיק' וזה אומר 'שורך הזיק' - שניהם פטורים, שכל אחד דוחה את התשלום לחבירו. אם היו שניהם של איש אחד: שניהם חייבים.**
  - 3) **היה אחד גדול, ויש בגופו כדי לגבות חצי זק, ואחד קטן, הניזק אומר 'גדול הזיק' והמזיק אומר 'לא כי אלא קטן הזיק' (המוציא מחבירו עליו הראיה כמו שיתבאר).**
  - 4) **אחד תם ואחד מועד: הניזק אומר 'מועד הזיק' והמזיק אומר 'לא כי אלא תם הזיק'. המוציא מחבירו עליו הראיה.**
  - 5) **היו הניזקין שנים: אחד גדול ואחד קטן, והמזיקין: שנים אחד גדול ואחד קטן.**
- הניזק אומר 'גדול הזיק את הגדול' וקטן את הקטן'. והמזיק אומר 'לא כי אלא קטן את הגדול, ולמרות שחצי זקו של הגדול מרובה לא יקח אלא את דמי הקטן, וגדול את הקטן'.
אחד תם ואחד מועד: הניזק 'אומר מועד הזיק את הגדול, ותם את הקטן' והמזיק אומר 'לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן' - המוציא מחבירו עליו הראיה:

גמרא

יבואר בברייתא לקמן (מו): דעת סומכוס הסובר שממון המוטל בספק, ששניהם טוענים טענת שמא חולקים, ולעומת זאת, חכמים סוברים שחלוקו. וזה ברור שאם התובע טוען שמא והמזיק ברי, שלא אומרים 'יחלוקו אפילו לסומכוס. סוגייתו עוסקת באופן שהתובע (ניזק) והנתבע (מזיק) טוענים ברי והנידון הוא האם סומכוס עדיין אומר יחלוקו (רבי חייא), או שבה מודה שהמוציא מחבירו עליו הראיה (דחית רב פפא).

אמר רבי חייא בר אבא [זאת אומרת] חלוקים עליו חביריו על סומכוס - דאמר ממון המוטל בספק חולקין.
א"ל ר' אבא בר ממל לר' חייא בר אבא, אמר סומכוס אפילו ברי וברי? שלמרות שהמזיק טוען ברי, אך כיוון שהב"ד מסופקים כיצד דינם, אומרים יחלוקו.
א"ל 'אין', אמר סומכוס אפילו ברי וברי - ומוכח מהרישא:
ק"ט דתנתי זה אומר שורך הזיק זה אומר 'לא כי...' , שמשמע שברור לו שהלקה בסלע. (קושיה) מתקיף לה רב פפא מדרשא ברי וברי, סיפא נמי ברי וברי - אימא סיפא היה אחד גדול ואחד קטן: ניזק אומר, גדול הזיק, ומזיק אומר, לא כי אלא קטן הזיק.
אחד תם ואחד מועד: ניזק אומר, מועד הזיק, והמזיק אומר, לא כי אלא תם הזיק, המוציא מחבירו עליו הראיה.
הא לא מייתי הניזק? ראיא שקיל כדאמר מזיק דהיינו שגובה מן התם.

הגמרא מקשה לרב יוחנן ממשנתו, שמוכח ממנה שהמקלקלים חייבים בשבת, וישנם שני תירוצים כיצד לבאר את המשנה, חד לפי רב אויא, שהמשנה דיברה במקרה מסוים, וחד לפי רבא שאפילו בשוגג דיברה ויש לו קם ליה בדרכה מינה.

- א. [לפי רבי אבהו] תנן שורו שהדליק את הגדיש בשבת, חייב, והוא שהדליק את הגדיש בשבת, פטור.
וקתני הוא דומיא דשורו: מה שורו דלא קבעי ליה, אף הוא נמי, דלא קבעי ליה והיינו מקלקלן, ולמרות זאת וקתני פטור מפני שהוא נדון בנפשו - אלמא שיש חיוב מיתה.
(תירוץ) לא, שורו דומיא דידיה מה - הוא דקבעי ליה, אף שורו דקבעי ליה.
[לגבי שורו אין הבדל אם השור צריך את זה או לאו, אלא שצרכים להעמיד את המשנה במקרה אחד כדי שיהיה שור בדומה לו.]
שורו היכי משכחת לה?
- ב. רבי אויא- [שורו דומיא דידיה מה הוא - דקבעי ליה].
בשור פקח שעלתה לו נשיכה בגבו, וקא בעי למקליה לשרוף את הגדיש ואיגנדר בקוטמא ולהתגלגל באפר.
(קושיה) ומנא ידעין?
דלבתר דקליה קמגנדר בקוטמא.
ומי איכא כי האי גוונא?!

הגמרא מביאה דוגמא לזה משורו של רב פפא, שהיה מאד פיקח - כדלהלן:

דהוא תורה דהוה בי רב פפא, דהוה כיבין ליה חניכה שביי. עייל ופתקיה לנזיטא שרך דחף את הכיסוי של הכלי שהשכר בתוכו, ושתי שיכרא ואיטסי.
עתה הגמרא מבררת את ההמשך של המשנה לגבי בושת לפי רבי יוחנן.
אמרו רבנן קמיה דרב פפא - מי מצית אמרת שורו דומיא דידיה!?! כמו שתיצנו ליישב דעת רבי יוחנן-והא קתני שורו שבייש, פטור, והוא שבייש, חייב.
שורו דומיא דידיה: נתכוון לבייש ק"ג, היכי משכחת לה הרי לשור אין כוונה לבייש?!

כגון שנתכוון להזיק שזה מספיק לחייב אדם- כדלהלן:
דאמר מר נתכוון להזיק אע"פ שלא נתכוון לבייש.

- ג. רבא אמר מתניתין בשוגג- ולעולם המשנה דיברה אפילו שלא צריך לאפרו, והטעם שפטור מתשלומים, למרות שאינו חייב מיתה, היינו משום רב חזקיה:
דתנא דבי חזקיה מכה אדם ומכה בהמה: מה מכה בהמה, לא חלקת בה בין שוגג בין מזיד, בין מתכוון לשאין מתכוון, בין דרך ירידה לדרך עלייה שהרגו כלאחר יד שהרימו הגרזן שמפטור מגלות, לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון והטעם משום שאדם מועד לעולם.
אף מכה אדם, לא תחלוק בו בין שוגג למזיד ק"ג, בין מתכוון לשאין מתכוון, בין דרך ירידה לדרך עלייה, לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון - מכיוון שאם היה מזיד היה אמור להתחייב מיתה.
וכוונת המשנה מפני שנדון בנפשו - הכי קאמר כיון דבמזיד נדון בנפשו, דקא בעי לאפרו, השתא בשוגג פטור.

[עד כאן דף לה עמוד א]

ק"ג

דתנא דבי חזקיה אבל בין מתכוון לשאין מתכוון לאו בממון אחר בהדי מיתה איירי דמקל וחומר משוגג נפקא אלא לפטור מדמי הנהרג לאפוקי מדברי דדריש במתכוון להרוג זה והרג זה ונתת נפש תחת נפש ממון וקמ"ל תנא דבי חזקיה דכיון שנתכוון פטור הכא נמי שאין מתכוון פטור ואהכי מייתי לה בפרק הנשרפין (סנהדרין דף עט): ובין דרך ירידה לדרך עלייה אתא כמו דדרך עלייה לא נית שגגתו לכפרה דלא שקלין מיניה ממונא למפטריה הכא נמי דרך ירידתו אע"ג שניתנה שגגתו לכפרה ולפטור מזיד אצטרך ויש טועים ולומר דלפטור שוגג דרך עלייה כמו דרך ירידה אצטרך [לומר שדרך עלייה אינו משלם] אבל בפרק אלו נערות (כתובות דף לה. ושם) בשמעתא דלא יהיה אסון מוכיח סוגיא כדפרישית:
ק"ט תוספות ד"ה ממאי דמתני' ברי וברי. וא"ת והיכא אמרין דמתני' ברי וברי [משמע שמוסכם המקשן רצה לדעת היכן] אי משום דאמר אמר סומכוס ברי וברי היינו משום דאי לא אמר סומכוס בברי וברי לא היה יכול לדקדק ממשנה דחולקים דהוי מצי לאוקמי בברי וברי ודברי הכל וי"ל דה"ק ממאי דמתני' מצי לאורוי כלל בברי וברי דלמא בברי ושמא דוקא איירי כדאמרין בסמוך דרישא דומיא דסיפא דקתני זה אומר לא כי ואף על גב דבפ"ק דכתובות (דף יב: ושם) תנן והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסתיך נאנסת והיה מקחי מקח טעות ומוכח התם דהיינו שמא התם ליכא למיטעי שאין הבעל רגיל לידע אבל הכא אי בשמא איירי לא ה"ל למיתני לא כי כיון דאיכא למיטעי:

תוספות ד"ה נתכוון לבייש היכי משכחת לה. תימה כיון דלא אסיק אדעתיה נתכוון להזיק אפילו הוא דומיא דשורו נמי תקשה ליה דבשור ליכא כוונה ובאדם בעי כוונה וי"ל דאי אמרת הוא דומיא דשורו אז משמע שפיר כוונתו להזיק ובא להשמיעו דלא בעיין כוונה לבייש אלא להזיק דומיא דשורו אבל שור דומיא דידיה משמע כוונה דשכיח טפי באדם מבשור דהיינו כוונה דידיה בשור מבאדם [ועוד] דליכא למימר דלהשמיעו דשור פטור במתכוין להזיק מבושת דלהא לא אצטרך דהא תנן בהחובל (לקמן דף עז). דשור פטור בכל ארבעה דברים וסתם שור הוא קרן שמתכוון להזיק וא"כ ע"כ שורו דומיא דידיה שמתכוון לבייש זה א"א ששור אין מתכוון לבייש ועל כרחק אית לן למימר הוא דומיא דשורו וקמ"ל דלא בעיין מתכוון לבייש ומשני לעולם שורו דומיא דידיה שמתכוון וקמ"ל שיכול להיות ששורו דומיא דידיה וא"כ בדידיה לא בעיין שיתכוון לבייש שזה אי אפשר להיות בשור:
ק"ט תוספות ד"ה בין בשוגג בין במזיד. בג' ענייני ממון איירי תנא דבי חזקיה בין בשוגג בין במזיד דלא אצטרך אחר בהדי מיתה ונפקא לן מינה דחייבי מיתות שוגגים פטורים [מתשלומין] משום דאין חלקת אהכי מייתי לה בשמעתין ובאלו נערות (כתובות דף לה. ושם) וְלַעֲבֵד זֶה אֵיךָ לְהוֹלְכוֹ לְכַ"ע הַקִּישָׁא דתנא דבי חזקיה כדאמרין בפ' אלו נערות ומי איכא למאן דלית להו

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא לה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

רבה בר נתן טענו חטין והודה לו בשעורין פטור

עכשיו הוא מסיים את קושייתו, כדלהלן:

נימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן-

דאמר טענו חטים והודה לו בשעורים, פטור שהטוען חטים מתכוון לומר שלא נתן לו שעורים מעולם, ובזה מוחל על השעורים שהנתבע מודה שנתן לו. במקביל כאן היה לנו לומר שהניזק לא יגבה מן התם, שהרי הוא הודה ששור זה לא הזיקו.

ולכן מוכרחים לומר **אלא בברי ושמא.**

דקאמר ברי מאן? דקאמר שמא מאן?

אי נימא דקאמר ניזק ברי וקאמר מזיק שמא ועם כל זאת הניזק גובה מהשור תם - **אכתי לימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן?!** שהרי הודה שלא הזיק את השור תם.

דקאמר ניזק שמא הלכך הוא תובע משניהם ואינו מוחל לאף אחד, וקאמר מזיק ברי -

ומדסיפא (4) ניזק שמא ומזיק ברי רישא נמי ניזק שמא ומזיק ברי - ואמר סומכוס

אפי' בהא שחולקים?! מכך דאיצטריך רבנן לאשמעינן דלא חולקים.

(דחיה) לא,

סיפא: ניזק שמא ומזיק ברי,

רישא: ניזק ברי ומזיק שמא - שהורע כוחו של הנתבע וסובר סומכוס שחולקים, ולכן בא

התנא להשמיענו, שלמרות זאת, לעולם יד הנתבע על העליונה.

(קושיה) והא לא דמיא רישא לסיפא?! ומכיוון שכן, איך דחו את דיוקו של רב חייא בר

אבא שמעמיד את הרישא בברי וברי, ומשמע שאפילו בזה סומכוס חולק, הרי גם אתם צריכים

להעמידה במקרים שונים.

(תירוץ) אמרי: ברי ושמא, שמא וברי חד מילתא היא. אך אם נעמיד כרבי חייא, קשה

ברי וברי, שמא וברי, תרי מילי נינהו.

רבה בר נתן טענו חטין והודה לו בשעורין פטור

עתה הגמרא עוסקת בדברי רבה בר נתן, ומקשה מה הוא מחדש, דלכאורה, דינו מופיע

כבר בבבביתות, ואחר כך מקשה לאידך גיסא, שממשנתינו משמע להיפך, ומיישב:

גופא אמר רבה בר נתן טענו חטין והודה לו בשעורין, פטור.

(קושיה) מאי קמ"ל?! תנינא-

טענו חטין והודה לו בשעורין פטור.

(תירוץ) אי מהתם, הוא אמאינא פטור מדמי חטין וחיוב בדמי שעורין - קמ"ל

דפטור לגמרי.

תנן (5) היו הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן וכו' - הא לא מייתי ראייה, שקיל

כדקאמר מזיק - אמאי חטים ושעורים נינהו?! היה אמור לפטור את המזיק לגמרי.

(תירוץ) ראוי ליטול אם מביא ראייה, ואם לא הביא ואין לו.

[ולא רצה לברר את הסיפא (5) כמו המציעתא לעיל (4) בניזק שמא ומזיק ברי, שא"כ הסיפא

והמציעתא הם ממש דין אחד. ורבה דלעיל שמעמיד את המציעתא כך, ולא רצה להעמיד בברי

בברי ולומר 'ראוי ואין לו', משום שסבר שלא אמר סומכוס בברי וברי, ואזי ברישא אין שום

חיידוש: שלהשמיע שסומכוס חולק, אינו סובר כך, ולהשמיע את הדין של המוציא מחבירו עליו

הראיה לא יתכן, כיוון שזה דין פשוט, ולכן מעמיד את המציעתא בברי ושמא, כדי שגם הרישא

איירי בהכי].

(קושיה) והתניא הרי זה משתלם על הקטן מן הגדול ולגדול מן הקטן?!

(תירוץ) דתפס.

תנן היה אחד תם ואחד מועד, הניזק אומר מועד הזיק את הגדול ותם את הקטן,

והמזיק אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן, המוציא מחבירו עליו

הראיה - הא לא מייתי ראייה, שקיל כדקאמר מזיק.

(קושיה) ואמאי חטין ושעורין נינהו?

(תירוץ) ראוי ליטול ואין לו.

(קושיה) והתניא הרי זה משתלם לקטן מן המועד ולגדול מן התם.

(תירוץ) דתפס.

סיכום הסוגיא בקצרה

ישנם שני אופנים כיצד לברר את המשנה:

[עד כאן דף לה ב]

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא לו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

[משנה] (2) היו שניהם של איש אחד שניהם חייבים.

עתה, הגמרא דנה האם המשנה דיברה על שור תם או על שור המועד. הגמרא מתמקדת במקרים אלו המופיעים במשנה:
(2) היו שנים רודפים אחר אחד, זה אומר 'שורך הזיק' וזה אומר 'שורך הזיק' - שניהם פטורים. אם היו שניהם של איש אחד: שניהם חייבים.
(3) היה אחד גדול ואחד קטן. הניזק אומר 'גדול הזיק' והמזיק אומר 'לא כי אלא קטן הזיק'.

א"ל רבא מפרזיקא לרבא אשי ש"מקט (2) שוורים תמים שהזיקו, רצה מזה, גובה רצה מזה, גובה ר"ל שאם אבד אחד מהם, קם חבירו במקומו וגובה ממנו.

(דחיה) הכא במאי עסקין במועדין, שאזי משלם מן העלייה ויכול לגבות ממנו, שכל הנכסים משועבדים.

אי במועדין אימא סיפא - היה אחד גדול ואחד קטן, הניזק אומר גדול הזיק, והמזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק, המוציא מחבירו עליו הראיה.
(קושיה) אי במועדין, מאי נפקא ליה מיניה? סוף סוף, דמי תורא מעליא בעי לשלומי!

(תירוץ) א"ל סיפא (3) בתמין ורישא (2) במועדין.

(קושיה) אי במועדין, חייבים? חייב גברא מיבעי ליה. ותו, מאי שניהם?

(מסקנה) לעולם בתמין - ומה שכתוב שניהם חייבים אין הכוונה שאיזה שירצה יגבה, אלא לומר שכל זמן ששניהם קיימים יכול לגבות, אך אם אבד אחד מהם, אינו יכול לגבות.

ורבי עקיבא היא"ק דאמר שותפין נינהו בגוף של השור. ולכן וטעמא דאיתנהו לתרויהו, שאזי גובה, דלא מצי מדחי ליה, אבל ליתנהו לתרויהו, מצי אמר ליה זיל אייתי ראיא דהאי תורא אזקך ואשלם לך.

הדרן עלך המניח

מתניתין

שור שנגח ארבעה וחמשה שוורים זה אחר זה - מדובר שהשור עדיין ממשיך להיות תם, כגון שנגח ביום ראשון, וביום שני ראה שור ולא נגח, וביום השלישי נגח, ואחר כך ראה בב' או ג' ימים שור ולא נגח, שלא נעשה מועד אפילו לסירוגין.

כיצד ישלם המזיק:

ישלם חצי נזק לאחרון שבהם.

ואם יש בו מותר, יחזיר לשלפניו כל חצי נזקו והראשונים יפסידו.

ואם יש בו מותר, יחזיר לשלפני פניו. והאחרון אחרון נשכר דברי ר"מ.

רבי שמעון אומר שור שוה מאתים, שנגח לשור שוה מאתים, ואין הנבלה יפה כלום, זה נוטל ניזק א' מנה זה מזיק נוטל מנה. הוא סובר שהניזק שותף בנזקים.

חזר ונגח שור אחר ניזק ב' שוה מאתים ואז שור זה שייך לראשון ולשני, וכעת הם האחראים על הנזק של השור השלישי, ואזי האחרון ניזק ב' נוטל מנה, ושלפניו ניזק א' זה נוטל חמשים זוז זה מזיק נוטל חמשים זוז.

חזר ונגח שור אחר ניזק ג' שוה מאתים, האחרון ניזק ג' נוטל מנה, ושלפניו ניזק ב' חמשים זוז, ושנים ניזק א' ומזיק הראשונים דינר זהב דהיינו כ"ה זוזים.

גמרא

ק"י תוספות ד"ה: ש"מ. מדקתני שניהם רצה כו' ואם אבד האחד קם חברו תחתיו ומשתלם הימנו כך פירש בקונטרס וקשה דלא הוה ליה למימר שמע מינה אלא מסיפא הוה ליה למפרך דקתני אחד גדול ואחד קטן המוציא מחבירו עליו הראיה ומשלם לגדול מן הקטן א"כ כשאבד אחד מהן לא משתלם מאותו שנשאר ונראה לפרש שבשני שוורים שהזיקו שור בודאי איירי דחשיב כאילו הוי חד גופא ומשתלם מן השני ואע"ג דמתניתין לא איירי אלא בענין שאנו מסופקים איזה מהן נגח מ"מ דייק מלישא דקתני שניהם חייבים לאשמעוין שיכול להיות שיהיו שניהם חייבין כגון אי ידעינן בודאי שהזיקו שניהם יחד:

ק"י תוספות ד"ה ורבי עקיבא היא דאמר שותפין נינהו. פירש בקונטרס דלר' ישמעאל דאמר ב"ח הוא וזוזי הוא דמסיק ביה אם אבד האחד לא איבד זכותו וקשה דהא לעיל (דף לג.) אמר אפילו לר' ישמעאל שחטו מה שעשה עשין ונראה לפרש דמשום הכי מוקי לה כר' עקיבא משום

עתה הגמרא מנסה להבין כיצד לברר את דברי ר"מ, שלכאורה דינו מוקשה, שהיה אמור להיות שהניזק הראשון יגבה תחילה, מכיוון ששעבודו קודם, ואחר כך השני וכן הלאה.

הגמרא תבאר שהוא הולך בשיטת רבי ישמעאל, שהניזק בעל חוב בלבד, ולאחר מכן הגמרא תבאר שר"ש בסיפא הולך לפי שיטת ר"ע, ולכן המשנה שנויה בשיטת שני תנאים.

מתניתין מני ?

דלא כר' ישמעאל ודלא כר' עקיבא הגמרא מבררת:

אי כר' ישמעאל דאמר בעלי חובות נינהו - האי אחרון, אחרון נשכר?! ראשון ראשון נשכר מבעי ליה.

[אינו דומה לגבי בעל חוב, שלמרות שהלווה לפני הנזק, המזיק תופס קודם, ששם ישנה סברא שגם אם היה אצל הבעל חוב היה צריך לשלם אם הנזק, משא"כ לגבי נזיקין, שכולן שווים בזה.]

אי כר' עקיבא ק"י דאמר תורא דשותפי הוא - האי יש בו מותר יחזיר לשלפניו, לכולם מבעי ליה ר"ל כל אחד כפי מה שהיה בו?

[עד כאן דף לו עמוד א]

א. אמר רבא לעולם כר' ישמעאל דאמר בעלי חובות נינהו - ודקשיא לך אחרון אחרון נשכר?! ראשון ראשון נשכר מבעי ליה!

הב"ע כגון שתפסו ניזק ק"י לגבות הימנו ונעשה עליו כשומר שוכר לנזקין, דהיינו הניזק ראשון תפס את הבהמה, ונעשה שומר שוכר עליו, ואחר כך השור נגח שור אחר והניזק השלישי תפס אותו כדי לגבות את חובו, וכן הלאה.

אי הכי יש בו מותר, יחזיר לשלפניו?! יחזיר לבעלים מבעי ליה! ר"ל הניזק הראשון כשתפס את השור היה לו חלק בו והשאר שייך למזיק, ובעת שנגח השור של השני, אז הניזק הראשון הפסיד את חלקו, שעכשיו יצטרך לשלם לניזק השני, והשאר חוזר לבעלים.

ב. אמר רבינא - הוא בא ליישב דברי רבא, שהניזק תפס, וכך מפרש:

הכי קתני אם יש בו מותר בנזקין יחזיר לשלפניו - כגון אם השור של הניזק הרביעי שווה מנה, יכול לגבות נ', ואם ייגח השור החמישי השווה נ', אזי הניזק החמישי יכול לגבות כ"ה ממנו, ויחזיר לרביעי לגבות כ"ה, מל' של הניזק ששילם כ"ה לחמישי ונשאר לו כ"ה, השאר יחזיר לבעלים.

וכן כי אתא רבין אמר ר' יוחנן משום פשיעת שומרין נגעו בה.

אחרי שהגמרא ביארה את דברי ר"מ ברישא, הגמרא מנסה להבין איך ליישב את הסיפא.

במאי אוקימתא כר' ישמעאל,

אי הכי אימא סיפא -

ר' שמעון אומר שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים, ואין הנבלה יפה כלום, זה נוטל מנה וזה נוטל מנה. חזר ונגח שור אחר שוה מאתים, האחרון נוטל מנה, ושלפניו, זה נוטל חמשים זוז וזה נוטל חמשים זוז.

חזר ונגח שור שוה מאתים, האחרון נוטל מנה, ושלפניו נוטל חמשים זוז,

ושנים הראשונים דינר זהב.

אתאן? לר' עקיבא דאמר תורא דשותפי הוא.

(קושיה) רישא ר' ישמעאל, וסיפא ר' עקיבא?!

דלר' ישמעאל אין שום חידוש דפשיטא דאיבד זכותו כשאבד האחד כיון דב"ח הוא אבל לר' עקיבא דשותפי נינהו ס"ד דהוי כאילו האחד מן השנים בחזקת הניזק ומצי למימר ניזק שלך נאבד ולא שלי:

ק"י תוספות ד"ה: מתני' שור שנגח ארבעה וחמשה: אי כרבי עקיבא דאמר שותפין נינהו יחזיר לכולן מבעי ליה. תימה דלר' עקיבא נמי אמאי אין ראשון נשכר דלמה יהא מוטל עליו לשמור חלקו כל זמן שלא עמד בדיו ולא בא עמו? דמה הוא יודע אם יזכה וצריך לדחות דכיון שיש בידו להביא עדים לאלתר ולזכות מתחייב בשמירתו ולא מצי לשנויי כגון שאין בידו דאם כן תיקשי ליה לרבי עקיבא ראשון נשכר מבעי ליה: ק"י תוספות ד"ה: כגון שתפסו ניזק כו'. ודוקא לר' ישמעאל הוא נעשה שומר שוכר אבל לר' עקיבא דאמר שותפין נינהו וכיחש ושיבח הוי ברשות הניזק לא נעשה שומר שוכר אלא מחלקו דעל כל אחד מוטל לשמור חלקו והשתא אתי שפיר דבין ר' מאיר ובין ר' שמעון איירי בשתפסו ניזק ולא כפירוש הקונטרס:

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא לו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא:)

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

(מסקנה) אמרי אין, שאמר שמואל רישא ר' ישמעאל וסיפא ר' עקיבא.

[אין להקשות מדוע הגמרא העמידה את הרישא כרבי ישמעאל, הרי אפשר להעמיד כר"ע ולומר שמדובר כשתפסו ניזק, כמו שהסביר רבינא. והתשובה היא, שאם מעמידים כרבי ישמעאל, אז המשנה משמיעה לנו חידוש, והיינו שאם הניזק תפס, הוא כשומר שכר וקם ברשותו, אמנם לפי ר"ע אפילו שלא תפס תמיד דינו להיות שותף ואחראי על השור, ואחרון נשכר.]

התוקע לחבירו – דמי בושתו

תנן התם התוקע לחבירו, כנגד אוזנו, פירוש אחר, תקיעה ממש-

א. [ת"ק] **נותן לו סלע** לדמי בושתו, חוץ מנזק, צער ורפוי אם ישנם בו.

ב. ר' יהודה אומר משום ר"י הגלילי מנה.

האם דמי בושתו ונזקים הם בכסף צורי או כסף מדינה

ההוא גברא דתקע לחבריה,

שלחיה רב טוביה בר מתנה לקמיה דרב יוסף שהיה מסתפק על איזה סלע מתייחס

ת"ק, וכך שאלתו:

סלע צורי תנן והיינו ד' זוזים.

או סלע מדינה תנן שמינית בסלע צורי, דהיינו חצי זוז צורי (דינר).

אמר ליה רב יוסף תניתוה: ושנים הראשונים דינר זהב.

ואי סלקא דעתך תני תנא סלע מדינה- נפלוג ונתני עד תריסר וסלע – ר"ל אם התנא מתייחס על סלע מדינה, ואז מובן מדוע התנא השמיע שהיו ג' נזקים ולא יותר, שבניזק חמישית יישאר י"ב דינרים וחצי לראשונים, ולא רצה לנקוט 'חצי', אך אם התשלומים הם בסלע צורי, עדיין אפשר להמשיך ולומר שנגח שור חמישי, והראשונים יקבלו י"ב דינרים וסלע מדינה (חצי דינר צורי).

אכן, הוא דחה את ההוכחה זאת:

(דחיה) א"ל תנא כי רוכלא ליתני וליזיל!?

מאי הוי עלה?

(מסקנה) פשטוה מהא דאמר רב יהודה אמר רב:

כל כסף האמור בתורה, כסף צורי, דהיינו הסלע הוא ד' דינרים (הדינר זהוב), והוא 1/12

משקל הברזל, **ושל דבריהם, כסף מדינה** כגון אותו שיעור של דמי הבושת.

הגמרא חוזרת למעשה הנ"ל, ומספרת שהניזק לא רצה לקבל דמי בושתו שהחשיבו

כדבר פחות ערך, וצווה שיתנו לעניים:

אמר ליה ההוא גברא הואיל ופלגא דזוזא הוא, לא בעינא! נתביה לעניים!

הדר חזר בו אמר ליה נתביה ניהלי איזיל ואברי ביה נפשאי אקנה בה דבר מועט

לעצמי.

א"ל רב יוסף, שהיה גבאי עניים, כבר זכו ביה עניים, ואף על גב דליכא עניים, הכא

אנן יד עניים אנן.¹²⁰

[עד כאן דף לו עמוד ב]

לעניים ולא נדר ור"ח פירש שזה לא היה רוצה לחזור בו מן הצדקה אלא היה רוצה ללוותו לפי שעה ולהחזיר אחר לעניים תחתיו וא"ל רב יוסף דיד עניים און זוכינן בו במעמד שלשתן ואמרינן בפ"ק דערכין (ד' ו.ו.) האומר סלע זו לצדקה עד שלא בא ליד גבאי מותר לשנותו משבא ליד גבאי אסור לשנותו:

¹²⁰ תוספות ד"ה יד עניים אנן. וא"ת בלא יד עניים נמי מחייב צדקה באמירה כדדרשין בפ"ק דר"ה (דף ו.) בפ"ר זוז צדקה וי"ל דכמו שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ה"נ אין אדם נותן צדקה דבר שלא בא לעולם וכשאמר ניתביה לעניים הוי זה החוב כמו שלא בא לעולם וכן אם היה אומר ניתביה להקדש לא היה הקדש קונה ונהי שאם היה אומר חוב זה לכשיבא לידי אתנהו להקדש או לצדקה דומה שמתחייב מטעם נדר אבל זה לא אמר כן אלא אמר נתנהו

שיקלא ופריא

סיכום הדף היומי

בבא קמא לו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במו שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמעריים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

ב"ד אביהם של יתומים

דאמר רב יהודה, שהיה נשיא ובית דינו היה חשוב, אמר שמואל יתומים אינן צריכין פרזבול¹²¹, שבלי זה חוב היתומים אינו משמט בשביעית, שאנו מחשיבים כאילו הם מסרו את שטרות ההלוואה לב"ד, והדין הוא, שהמסור שטרותיו לב"ד אין שביעית משמט.

וכן תני רמי בר חמא היתומים אינן צריכין פרזבול. ר"ג ובית דינו אביהן של יתומין היו.

מעשה בחנן בישא

חנן בישא תקע ליה להווא גברא.

אתא לקמיה דרב הונא, א"ל זיל הב ליה פלגא דזוזא.

הוה ליה זוזא מכא פחותה צורתו. בעי למיתבה ליה מיניה פלגא דזוזא, לא הוה משתקיל ליה, שלא היה יכול להוציא, תקע ליה אחרינא ויהביה נהליה.

מתניתין

(1) שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו.

(2) מועד לאדם, ואינו מועד לבהמה.

(3) מועד לקטנים עגלים, ואינו מועד לגדולים.

את שהוא מועד לו, משלם נזק שלם, ואת שאינו מועד לו, משלם חצי נזק.

אמרו תלמידיו לפני רבי יהודה ה"ז מועד לשבתות, שהוא בטל וזחה דעתו עליו, ואינו מועד לחול?

אמר להם לשבתות, משלם נזק שלם, לימות החול, משלם חצי נזק.

אימתי הוא תם? משיחזור¹²² בו ג' ימי שבתות, ר"ל העבירו לפניו שוורים בג' שבתות ולא נגח, וחזר לתמותו, ומכאן והילך אם יגח משלם חצי נזק.

גמרא

להלן מחלוקת איך גורסים במשנה את כל הדינים שכתוב בהם שאינו מועד האם כתוב 'אינו מועד, דהיינו שהעבירו לפניו אינו מינו ולא נגח, אך מסתמא הוא מועד, או שכתוב 'אינו מועד' והכוונה היא: אפילו שלא העבירו לפניו מסתמא אינו מועד לאינו מינו. ובנוסף יתבאר היכן כל אחד דייק זאת מהמשנה. בהמשך, הגמרא מקשה מספר קושיות לרב פפא שגורס 'אינו', ולבסוף הוא נשאר בקושיא.

איתמר-

א. רב זביד אמר ואינו מועד תנן - הא סתמא הוי מועד.

ב. רב פפא אמר אינו מועד תנן - דסתמא לא הוי מועד.

א. רב זביד דייק מסיפא- דקתני⁽³⁾ מועד לקטנים ואינו מועד לגדולים.

אי אמרת בשלמא ואינו מועד קתני - הא סתמיה הוי מועד, הא קמ"ל דאפי' מקטנים לגדולים נמי מסתמא הוי מועד.

אלא אי אמרת אינו מועד קתני - סתמא לא הוי מועד,

השתא י"ל מקטנים לקטנים דעלמא, כגון ממינו לשאינו מינו, סתמא לא הוי מועד, מקטנים לגדולים צריכא למימר דלא הוי מועד!?

להלן דרבי רב פפא איך הוא מיישב זאת לפי שיטתו:

ורב פפא אמר לך אצטריך-

סלקא דעתך אמינא הואיל ופרץ ביה בהווא מינא, פרץ ביה, לא שנא גדולים דידיה ולא שנא קטנים דידיה, קמ"ל דלא הוי מועד.

ב. רב פפא דייק מרישא⁽²⁾ - דקתני מועד לאדם אינו מועד לבהמה.

אי אמרת בשלמא אינו מועד תנן- סתמא לא הוי מועד, הא קמ"ל דאפילו מאדם לבהמה נמי סתמא לא הוי מועד.

אלא אי אמרת ואינו מועד קתני, הא סתמא הוי מועד,

השתא י"ל מבהמה לבהמה, סתמא הוי מועד, מאדם לבהמה, צריכא למימר דהוי מועד!?

להלן דרבי רב פפא כיצד הוא מיישב את הוכחה זו לפי שיטתו:

ורב זביד אמר לך רישא אחזרה קאי- ר"ל משנתנו אינה מתעסקת מתי נעשה מועד לבהמה אלא מועד לחזור לתמותו כגון דהוה מועד לאדם ומועד לבהמה, והדר ביה

מבהמה - דקאי גבי בהמה תלתא זימני ולא נגח, מהו דתימא כיון דלא הדר ביה מאדם, חזרה דבהמה לאו חזרה היא, קמ"ל דחזרה דבהמה מיהא חזרה היא.

עתה, הגמרא מקשה לרב זביד, שלפי שיטתו, מועד לאדם סתם הוא מועד לבהמה, ויבואר בברייתא למטה, שלפי חכמים לאו מועד הוא:

(קושיא) מיתבי סומכוס אומר מועד לאדם מועד לבהמה מק"ו: ומה לאדם מועד, לבהמה לכ"ש.

מכלל דת"ק אינו מועד קאמר.

(תירוץ) א"ל רב זביד סומכוס אחזרה קאי-

והכי קא"ל לת"ק: דקאמרת חזרה דבהמה חזרה היא, חזרה דבהמה לאו חזרה היא?!

מק"ו מאדם: ומה מאדם לא קא מהדר ביה, מבהמה לא כ"ש?!

ת"ש אמרו לפני רבי יהודה ה"ז מועד לשבתות ואינו מועד לימות החול? אמר להן לשבתות, משלם נזק שלם, לימות החול, משלם חצי נזק.

אי אמרת בשלמא ואינו מועד קתני: שילוי הוא דקא משיילי [ליה] ר"ל אם גורסין 'ואינו' אז שאלו כיצד הדין במקרה כזה והוא נמי קמהדר להו.

(קושיא) אלא אי אמרת אינו מועד קתני - אגמורי הוא דקא מגמרי ליה בלי 'ו' אינה

שאלה כיצד הדין, אלא שאומר שכך הדין שאינו מועד לשאר דברים ותו, איהו מאי קא מהדר להו הרי גם הם אמרו שאינו מועד?

רב ינאי מוסיף עוד קושיא על רב פפא, כדלהלן:

אמר רב ינאי מרישא נמי דיקא דקתני-

את שמועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו [משלם] ח"נ.

אי אמרת בשלמא ואינו מועד קתני, פרושי קא מפרש לה. אז המשנה מסבירה כיצד הדין בסתמא.

(קושיא) אלא אי אמרת אינו מועד קתני, פסקה לדבריו, שכבר אמר שאינו מועד, ע"כ

מה ההמשך של המשנה: מאי תו את שמועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו משלם ח"נ עד השתא לא אשמעינן דהתם משלם ח"נ ומועד משלם נזק שלם!?

ואת"ל נמי איתא לדרב פפא שסתם אינו מועד לשאינו מינו, אמנם הוא מודה נגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל.

מועד לסירוגין - לשוורים / לכל

ת"ר ראה (1) שור, נגח. (2) שור, לא נגח. (3) שור, נגח. (4) שור, לא נגח. (5) שור, נגח. (6) שור, לא נגח - נעשה מועד לסירוגין לשוורים, אם יגח רצופים, על האחרון משלם חצי נזק.

[לפי שיטת רב, בנגיחה שלישית נעשה מועד, דהיינו ביום חמישי (5), ולפי שמואל, מעתה אם יגח שור ביום השביעי משלם נזק שלם.]

ת"ר ראה שור, נגח. חמור, לא נגח. סוס, נגח. גמל, לא נגח. פרד, נגח. ערוד חמור הבר, לא נגח - נעשה מועד לסירוגין לכל.

[עד כאן דף לז עמוד א]

¹²² תוספות ד"ה משיחזור בו ג' שבתות. אע"ג דכבר אשמעינן רבי יהודה בפ"ב (דף כג): אצטריך דס"ד הואיל ולא מועד אלא לשבתות לא בעי חזרה כ"כ ולפ"ה ניחא דמפרש מועד לשבתות לפי שאין עושה מלאכה דקמ"ל דאפי' שבת ממלאכה בימי החול ולא נגח לא הוי חזרה::

¹²¹ תוספות ד"ה אין צריכין פרזבול. דשטרות שלהם דמי כמסורין לב"ד כך פירש בקונטרס וא"ת מלוה על פה מאי איכא למימר דכותבין עליה פרזבול כדמוכח בהשולח (גיטין דף לו.) וי"ל דהוי כאילו החוב שלהם מסור לב"ד ואפי' אין ללוה קרקע מקנים לו חכמים קרקע בשביל תקנת היתומים שאין כותבין פרזבול אלא על הקרקע:

שיקלא וטריא

סיכום הדף היומי

בבא קמא לז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (טוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

הגמרא מנסה להבין מהיכן למד ר"ש את החילוק בין שור הדיוט שנגח של הקדש שחייב, ולעומת זאת של הקדש שנגח של ישראל פטור.

אמרי מאי קא סבר ר"ש?

אי רעהו דוקא - אפילו של הדיוט שנגח של הקדש ליפטור לגמרי?

ואי רעהו לאו דוקא - אפילו דהקדש נמי כי נגח דהדיוט ליחייב ?

וכי תימא לעולם קסבר רעהו דוקא-

ומיהו דהדיוט כי נגח דהקדש מיחייב,

משום דקא מייתי ליה מקל וחומר דהדיוט:

ומה **הדיוט** שנגח של **הדיוט**, חייב, כי נגח **דהקדש** לא כל שכן דמיחייב.

(קושיה) דיו לבא מן הדין להיות כנדון-

מה **להלן**: תם חצי נזק, **הכא** נמי חצי נזק?

(מסקנה) אלא אמר ריש לקיש הכל היו בכלל נזק שלם, כשפרט לך הכתוב רעהו

גבי תם, רעהו הוא דתם משלם חצי נזק - מכלל דהקדש בין תם בין מועד משלם

נזק שלם - פירוש א: כתוב לגבי מועד 'שלם ישלם' ולא כתוב 'רעהו', ומשמע שאפילו הדיוט

שנגח של הקדש, הלכך כשכתב 'רעהו' לגבי תם, לא בא להוציא שור הדיוט שנגח הקדש, אלא

להחמיר עליו לשלם נזק שלם, שלא חלק בין תם למועד.

אמנם **הקדש שנגח משל הדיוט** פטור לגמרי, והיינו משום שבמועד כתוב 'הועד בבעליו' ואין לו

בעלים, ובתם שכתוב וכי יגוף שור **איש**, אזי הוא פטור לגמרי.

פירוש שני (מפי המורה): הגמרא חוזרת לומר ש'רעהו' דווקא, ולמרות שאין ק"ו אך לגבי מועד

התורה לא מיעטה ברעהו, ולכן הדיוט שנגח של הקדש או של הדיוט הם בכלל. ולפיכך

כשכתבה התורה 'רעהו' בתם להוציא מכלל כל השוורים מועדים בא שישלם חצי נזק, ולא

ממעט שור של הדיוט שנגח משל הקדש, אלא לומר שהוא לא יוצא מכלל מועד לשלם נזק

שלם.

לגבי **שור הקדש שנגח של הדיוט**: היינו משום שכתוב דיני תם בתורה ולאחריו דיני מועד לומר

שכל שישנו בדיני תם ישנו בדיני מועד (כי שור נגח הוא), ולכן כיוון שלגבי תם לא שייך לומר

'רעהו', ולא כלל תם הוא ה"ה שהוא לאו בכלל מועד. [משא"כ לגבי הדיוט שנגח של הקדש

שישנו בכלל 'רעהו', לכן הוא גם בכלל מועד.]

דאם כן נכתוב קרא להאי רעהו גבי מועד - אם הכוונה לפטור אותו לגמרי היה אמור

לכתוב את הפטור אצל מועד.

[עד כאן דף לז עמוד ב]

איבעיא להו: נגח שור, שור¹²³, ושור, חמור, וגמל, מהו?

להלן צדדי הספק:

האי שור בתרא **בתר שוורים** שדינן ליה, ואכתי לשוורים הוא דאייעד, למידי

אחרינא לא אייעד,

או דילמא האי שור בתרא **בתר חמור וגמל** שדינן ליה, ואייעד ליה לכולהו מיני.

גם במקרה הפוך הגמרא מסתפקת:

חמור וגמל שור שור ושור מהו?

האי שור קמא בתר **חמור וגמל** שדינן ליה, ואייעד ליה לכולהו מיני,

או דילמא בתר **שוורים** שדינן ליה, ואכתי לשוורים הוא דאייעד, למינא אחרינא

לא אייעד?

עוד ספק הדומה לספק הנ"ל, הגמרא מסתפקת לעניין ימי השבוע, וכאן יש ספק נוסף

והיינו כיוון שכל שבת ושבת אינו ברציפות, יש צד לומר שכאן מסתבר שלא ליחס לשאר

שבתות אלא לימי החול.¹²⁴

שבת שבת ושבת אחד בשבת ושני בשבת מהו?

הא **שבת** בתרייתא בתר **שבת** הוא דשדינן ליה, ואכתי לשבת הוא דאייעד, לימות

החול לא אייעד,

או דילמא בתר **אחד בשבת ושני בשבת** שדינן ליה, ואייעד ליה לכולי יומא.

ה' בשבת וערב שבת ושבת שבת ושבת מהו?

הא **שבת** קמייתא בתר **ה' בשבת וע"ש** שדינן ליה, ואייעד לכולהו יומי,

או דילמא, הא **שבת** קמייתא בתר שבתות הוא דשדינן ליה, ולשבתות הוא

דאייעד.

תיקו - [וכל הספקות הללו, לא מחייבים את המזיק אלא חצי נזק, ואם תפס הניזק שיעור נזק

שלם, אין מוציאים מיזד - רמב"ם.]

מועד לדילוג בימי החודש - האם קובע בג' או בד' פעמים

להלן יבואר מחלוקת לגבי האם שור קובע חזקה לדילוג לשלושה חדשים, והגמרא תלה

זאת במחלוקת לגבי אשה לקבוע לה וסת קבוע לדילוג בימי החודש:

נגח שור יום ט"ו בחודש זה, ויום ט"ז בחודש זה, ויום י"ז בחודש זה -

פולגתא דרב ושמואל:

דאתמר ראתה יום ט"ו בחודש זה, ויום ט"ז בחודש זה, ויום י"ז בחודש זה:

א. רב אמר קבעה לה וסת לדילוג ומתי שתראה ביום י"ז בחודש הבא, דיה

שעתה' והיינו שאינה מטמאה טהרות למפרע מעת לעת, ולגבי שור בנגיחה

השלישית נעשה מועד ומשלם נזק שלם.

ב. ושמואל אמר עד שתשלש בדילוג, והיינו שתראה פעם נוספת בחודש הבא

ביום י"ח, ולגבי שור, בנגיחה הרביעית בלבד נעשה מועד וישלם נזק שלם.

אמר רבא שמע קול שופר, ונגח, קול שופר, ונגח קול, שופר ונגח - נעשה מועד

לשופרות.

(קושיה) פשיטא?

(תירוץ) מהו דתימא הך שופר קמא סיוטא^{ביעותה} שנבעת מקול השופר בעלמא הוא

דנקטיה קמ"ל.

מתניתין

1) שור של ישראל שנגח שור של הקדש.

2) ושל הקדש שנגח לשור של הדיוט.

בשניהם פטור שנאמר שור רעהו ולא שור של הקדש.

3) שור של ישראל שנגח לשור של כנעני, פטור.

4) ושל כנעני שנגח לשור של ישראל, בין תם בין מועד, משלם נזק שלם.

גמרא

מתניתין דלא כר"ש בן מנסיא דתניא-

א. [ת"ק] שור של הדיוט שנגח שור של הקדש, ושל הקדש שנגח שור של

הדיוט, פטור שנאמר שור רעהו, ולא שור של הקדש.

ב. ר"ש בן מנסיא: אומר שור של הקדש שנגח שור של הדיוט, פטור.

ושל הדיוט שנגח שור של הקדש, בין תם בין מועד, משלם נזק שלם.

¹²³ וסופות ד"ה שור שור ושור חמור וגמל. וכגון שבין שוורים ראשונים ראה בהמות אחרות

ולא נגח ובבעיא שניה בין שוורים אחרונים ואתי שפיר כולה סוגיא כרב זביד ולא כרב אלפס

שפירש סוגיא דשמעתין כרב פפא ונראה לר"י דהני תרי בעיות באם תמצא לומר דשור בתר

¹²⁴ כך ביאר השיטה מקובצת.

סיכום הדף היומי

שקלא ופריא

בבא קמא לח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במו שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.ג.צ.ב.ה

[משנה] שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור

הגמרא מקשה מדוע יש הבדל בין שור של ישראל שנגח של גוי, שפטור, ולבין שור של גוי שנגח של ישראל, שחייב.

אמרי ממה נפשך!

אי רעהו דוקא - דכנעני כי נגח דישאל נמי ליפטור!

ואי רעהו לאו דוקא - אפילו דישאל כי נגח דכנעני נחייב?

א. א"ר אבהו אמר קרא עמד וימודד ארץ ראה נראה בעיניו ויתר והפקירם גוים ויתפוצצו שבר הררי שרי האומות עד לעולם שחו ושפלו גבעות עולם הליכות לה' הראה להם שכל מהלכו של עולם שלו הוא.

ודורש את הפסוק:

ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח כיון שלא קיימו עמד והתיר¹²⁵ ממונ

לישראל. [לקמן יתבאר המ"ד שדרש את הפסוק לענין אחר.]

ב. רבי יוחנן אמר מהכא הופיע גילה ממונם מהר פארן מפארן, והיינו כשסיבב

והחזיר התורה על כל האומות ולא קבלוה, הופיע ממונם לישראל.

להלן ברייתא שמביאה את הדרשות הנ"ל:

תניא נמי הכי שור של ישראל שנגח שור של כנעני, פטור.

שור של כנעני שנגח שור של ישראל, בין תם בין מועד, משלם נזק שלם - שנאמר עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים.

ואומר - הופיע מהר פארן.

מאי ואומר? מדוע לא יכולים ללמוד מהפסוק הראשון בלבד.

וכי תימא האי עמד וימודד ארץ מבעי ליה: לכדרב מתנה, וכדרב יוסף, לכך מביאה פסוק אחר:

ת"ש הופיע מהר פארן מפארן הופיע ממונ לישראל.

שבע מצות שנצטוו בני נח ולא קיימו - השלכות

עכשיו הגמרא מביאה את דרשת רב מתנה ורב יוסף בפסוק הנ"ל.

א"ר מתנה -

עמד וימודד ארץ ראה וכו' מה ראה ראה שבע מצות שנצטוו עליהן בני נח ולא קיימום, עמד והגלה אותם מעל אדמתם כגון כפתורים היוצאים מכפתור וכן אומות הרבה.

ומאי משמע דהאי ויתר לישנא דאגלוויי הוא?

כתיב הכא ויתר גוים וכתוב התם לנתר בהן על הארץ - ומתרגם לקפצא בהון על ארעא.

דרב יוסף -

עמד וימודד ארץ ראה וכו' מה ראה ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימום, עמד והתירן להם.

(קושיה) איתגורי אתגור?! א"כ מצינו חוטא נשכר?!

(תירוץ) אמר מר בריה דרבנא לומר שאפילו מקיימין אותן אין מקבלין עליהן שכר. (קושיה) ולא?! והתניא -

ר"מ אומר מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה, שהוא ככהן גדול - ת"ל אשר יעשה אותם האדם וחי בהם: כהנים ולוים וישראלים לא נאמר, אלא אדם¹²⁶ - הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול¹²⁷.

(תירוץ) אין מקבלים עליהן שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה:

דא"ר חנינא גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה.

ת"ר וכבר שלחה מלכות רומי שני סרדיוטות שוטרים אצל חכמי ישראל למדונו תורתכם. קראו ושנו ושלו.

בשעת פטירתן אמרו להם דקדקנו בכל תורתכם, ואמת הוא, חוץ מדבר זה שאתם אומרים שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור של כנעני שנגח שור

של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם שחכמים לא גילו להם את הטעם של מפני הסכנה.

וכך היו מתקשים:

ממ"נ?!

אי רעהו דוקא - אפילו דכנעני כי נגח דישאל ליפטור?

ואי רעהו לאו דוקא - אפילו דישאל כי נגח דכנעני לחייב?

ודבר זה אין אנו מודיעים אותו למלכות.

רב שמואל בר יהודה שכיבא ליה ברתא.

אמרו ליה רבנן לעולא 'קום ניזיל נינחמיה'.

אמר להו 'מאי אית לי גבי נחמתא דבבלאי? דגידופא כלפי מעלה הוא דאמרי

מאי אפשר למיעבד?!' - הא אפשר למיעבד עבדי' והיינו הגידוף, שאם היה בידם

לעשות היו עושים, והרי ה' הוא הממית.

אזל עולא הוא לחודאי גביה.

[עד כאן דף לח עמוד א]

וכך ניחם רב שמואל בר יהודה:

א"ל ויאמר ה' (אל משה) אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה - וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות?!

אלא נשא משה ק"ו בעצמו אמר: ומה מדינים, שלא באו אלא לעזור את מואב, אמרה תורה צרור את המדינים והכיתם אותם מואבים¹²⁸ עצמן לא כל שכן?!

אמר לו הקב"ה לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי, שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן: רות המואביה ונעמה העמונית.

והלא דברים ק"ו ומה בשביל שתי פרידות טובות חס הקב"ה על ב' אומות גדולות ולא החריבן, בתו של רבי אם כשרה היא וראויה היא לצאת ממנה דבר טוב על אחת כמה וכמה דהוה חיה?!

בנות לוט הבכירה והצעירה - עונשם ושכרם

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, אפילו שכר שיחה נאה:

דאילו בכירה דקאמרה מואב, והיינו לשון פריצות שהוא אביה, אמר לו הקב"ה למשה אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה - מלחמה הוא דלא, הא אנגריא עביד

בהו, להשתעבד בהם ולהביא להם מים ומזון. [כמו שלא חסה על כבוד אביה, נענשה שלא יחוסו על כבודם, ולהשתעבד בהם¹²⁹.]

¹²⁵ תוספות ד"ה: עמד והתיר ממונ לישראל. משמע דוקא בענין זה שנגח שור שלנו שור שלהם [ע' מהרש"א] ולמ"ד בפ' בתרא (לקמן דף ק"ג). גזל כנעני אסור ניחא אבל למ"ד מותר קשה:
¹²⁶ תוספות ד"ה אלא האדם. תימה הא אין עובדי כוכבים קרויין אדם כדתיא בפ' המקבל (ב"מ קיד): אמר רשב"י אין קברי העובדי כוכבים מטמאים באהל שנאמר אדם כי ימות באהל אתם קרויים אדם ואין העובדי כוכבים קרויים אדם ובפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נט. ושם) פי' בקונטרס דר"מ דהכא כרבנן דפליגי עליה דרבי שמעון בן יוחי בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סא. ושם) ורבינו תם מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם תדע מדפריך ביבמות מקראי דנביאים ולא פריך מקראי דתורה דהאדם והבהמה אשר ימצא בשדה (שמות ט) אך התם היו קודם מתן תורה. וא"ת א"כ הוה ליה למימר אדם ולא נאמר אלא האדם לאו פירכא היא דהך ברייתא מתייא בת"כ וטובא איכא התם בכי האי גוונא דקתני התם וכן הוא אומר (ישעיה כו) פתחו שערים (ראשכים) ויבא גוי וגו' ויבאו כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא גוי צדיק וכן הוא אומר הטיבה [ה'] לטובים כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא לטובים הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול וכו' והא עובדי כוכבים נמי קרויים אדם כדכתיב לולי ה'

¹²⁷ תוספות ד"ה הרי הוא ככהן גדול. הא דנקט כהן גדול משום דדרשינן בסוטה (דף ד:): יקרה היא מפנינים מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים.
¹²⁸ תוספות ד"ה מואבים עצמן לא כל שכן. וא"ת תינח מואב, אדומי ועמון מאי איכא למימר [וגם בהם התורה אסרה, וישנם בק"ו] וי"ל דאצטריך לאסור בהן אנגריא [שעבוד] שהיו מותרים, דאנגריא היה עושה שלא ברשות ואע"פ שמזכיר ב' פרידות, על עמון לא אצטריך [לתלות בנעמה, כי לכתחילה לא היה למשה התר] אלא משום מואב:
¹²⁹ ביאור על פי מהרש"א.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא לח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

לעומת זאת, לגבי הצעירה:

צעירה דקאמרה בן עמי - א"ל הקב"ה למשה וקרבת מול בני עמון אל תצורם ואל תתגר בם **כלל דאפילו אנגריא לא תעביד בהו.**

ואמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה, שבשביל לילה אחת **שקדמתה בכירה** לצעירה, קדמתה ארבע דורות לישראל עובד ישי ודוד ושלמה. [כיוון שכיונה שיהא קיום לעולם, קיבלה שכן מלכות, שהיינו עניין של קיום העולם, שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו בלעו.]

ואילו **צעירה עד רחבעם** בן שלמה דכתיב ושם אמו נעמה העמונית.

כותים – האם גרי אריות או גרי אמת / והאם קנסו בהם

ת"ר-

א. [ת"ק] שור של ישראל שנגח שור של כותי, פטור, קנסו שלא יטמעו ישראל בבנותיהם.

ושל כותי שנגח שור של ישראל, תם משלם חצי נזק, אך לא גזרו שישלם נזק שלם, ומועד משלם נזק שלם.

ב. ר"מ אומר שור של ישראל שנגח שור של כותי, פטור.

ושל כותי שנגח שור של ישראל, בין תם בין מועד, משלם נזק שלם.

למימרא דסבר ר"מ כותים גרי אריות הן-קל.

להבנת העניין: כתם מאישה ישראלית אינו מטמא מן התורה, שהרי לא ראתה מגופה, וחכמים גזרו טומאה מדרבנן. ולעומת זאת אשה גויה אפילו דם מגופה טהור מן התורה אך גזרו עליו כל זמן שהוא עדיין לח, אכן לגבי כתמים לא גזרו עליהם.

קושיה) ורמינהי כל הכתמים הבאים מרקם:

א. [ת"ק] טהורים – שרובם גוים.

ב. רבי יהודה מטמא, מפני שהן גרים וטועים – סובר שרובם לאו גוים, אלא גרים, ודמם טמא, אלא שהם טועים ומחשיבים את עצמם כגוים.

מבין הנכרים: טהורים.

מבין ישראל ומבין הכותים טמאים, מבין ישראל, דהיינו הנמצאים בעיר שרובה ישראל במקום הפקר טהורים, שהיו מצניעים שלא יטמאו בהם, ומבין הכותים:

א. ר"מ מטמא – אמנם הם כישראל.

ב. וחכמים מטהרין שלא נחשדו (ישראל) על כתמיהן.

אלמא קסבר ר"מ כותים גרי אמת הם.

(תירוץ) א"ר אבהו קנס הוא שקנס ר"מ בממונם שלא יטמעו בהם, אלא שהוא קנס יותר מחכמים, ששור תם משלם נזק שלם.

(קושיה) מתיב רבי זירא ואלו נערות שיש להם קנס: הבא על הממזרת, ועל הנתניה, ועל הכותית.

ואי ס"ד קנס ר' מאיר בממונם ה"נ נקנסו כדי שלא יטמעו בהן – שלא יקבלו קנס אם אדם אנס אותן.

(תירוץ) אמר אביי כדי שלא יהא חוטא נשכר קלא, שהמאנס לא ישלם כלום.

(קושיה) ונתביה לעניינים?

(תירוץ) אמר רב מרי משום דהוי ממון שאין לו תובעים – שאם עני אחד יתבע אותו בב"ד ידחה אותו שרוצה ליתן לעני אחר.

[עד כאן דף לח עמוד ב]

יכולה למחות כשהגדילה לא היה לה קנס, לא דמי דהתם הוא דמן הדין אין לה קנס כלל [שאם היה הדין שיכולה למחות היא גויה ממש] ומשום שלא יהא חוטא נשכר לא אמר דניתן לה הואיל ומן הדין אין לה אבל הכא דמן הדין יש לה אלא משום דבעיא למקנסה סברא הוא דמשום שלא יהא חוטא נשכר מוקמינן לה אדינא ובפרק אלו נערות (כתובות דף לו:) אית ליה שלא יהא חוטא נשכר בבת ישראל שבויה משום דמוקמינן לה אקדושתה:

קל תוספות ד"ה גרי אריות הן. וזע"ג דפסקין בסוף פ"ק דיבמות (דף טז). הלכה דגרי אמת כולן [ר"ל אפילו שנתגייר מסיבה שלילית] הני מילי היכא שמתגיירים לגמרי [ועברו את כל התהליך של הגירות] אבל גרי אריות דהכא לא נתגיירו לגמרי כדכתיב בקרא את ה' היו יראין ואת אליהם היו עובדין ומ"ד גרי אמת סבר דלבסוף נתגיירו לגמרי: קלא תוספות ד"ה שלא יהא חוטא נשכר. והא דמשמע בפ"ק דכתובות (דף יא. ושם) דלית ליה לרבא האי טעמא גבי גירות שנתגיירה פחותה מבת ג' שנים דמשמע ליה לרבא שאם היתה